

panorama

inforegio

31

2009 m. rugpjūtis

Klimato kaita –

reagavimas regioniniu lygmeniu

lt

REDAKCIJOS SKILTIS

Dirk Ahner

3

APŽVALGA

Klimato kaita – prisitaikydami prie rytojaus teršalų išmetimą mažinkime šiandien

4–7

INTERVIU

Jeremy Rifkin – Chitra Nadarajah – Alain Hubert – Juergen Kropp

8–11

VISIEMS VIENODAI

Giusingas: vieta, kur atsiperka žalioji svajonė

12–13

VIETOJE

Reunjonas – sala, turinti misiją

14–16

NESKLANDUMŲ ŠALINIMAS

ERPF pokyčiai – didinamas investavimas į pastatų energijos sistemas

17

SAVITARPIO SUPRATIMAS

Bendras darbas kovojant su klimato kaita

18–19

SUŽINOKITE DAUGIAU

20

REGIONAI – SVARBŪS

Naujasis regioninės politikos komisaras – pristatome dr. Pawelą Sameckį

21

VIDAUS PROJEKTAS

„Popakademie“, Manheimas – „Nanohealth“ centras

22–23

BENDRADARBIAVIMAS

Bendravimas – nauda planetai

24–25

26

ANKSTESNIS NUMERIS, TOLESNIS NUMERIS

27

28

DIENORAŠČIO DATOS

BŪKITE IŠGIRSTI

Nuotraukos (puslapiai):

Viršelis: Istockphoto

Puslapiai 4, 6, 7, 8, 9, 14, 15, 16, 19, 24, 25: © EC

Puslapiai 5, 10, 24, 25, 26: © Istockphoto

Puslapis 9: © Rebecca McDonnell

Puslapis 10: © International Polar Foundation, R. Robert

Puslapis 11: © Juergen Kropp

Puslapis 12: © EEE GmbH

Puslapis 18: © JCR

Puslapis 22: © HorstHamann / Popakademie

Puslapis 23: © CNH

Redaktorius: Raphaël Goulet, Europos Komisija, Regioninės politikos GD.

Šis žurnalas išspausdintas anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis ant perdirbto popieriaus.

Internete jį galima skaityti 21 kalba adresu http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panora_it.htm

Šiame leidinyje išsakytos nuomonės priklauso autoriui ir nebūtinai išreiškia Europos Komisijos nuomonę.

Klimato kaita – visuotinis poveikis, regioninės pasekmės

Pagrindinis iššūkis mūsų planetai šiuo metu yra klimato kaitos poveikis – pasaulinė grėsmė, pasireiškianti įvairiausiomis formomis. Pokyčiai, kurie vyksta šiandien ir paveiks mus rytoj, pavyzdžiui, potvyniai arba sausras, priklauso nuo regiono, kuriame gyvename. Todėl su šiuo poveikiu turime kovoti regioniniu lygmeniu. Kol vyriausybės ruošiasi susitikti Kopenhagoje, kur vyks 15-oji Jungtinių Tautų konferencija dėl klimato kaitos, kad susitartų dėl teršalų išmetimo mažinimo, regionai dirba padėdami žmonėms prisitaikyti prie būsimų neišvengiamų pokyčių.

Kaip aiškina ekonomistas ir politinis patarėjas klimato kaitos klausimais Jeremy Rifkinas, šiame kontekste ypač svarbus regioninis vystymas, nes lėšos išleidžiamos būtent čia. Pasikalbėjome su ponu J. Rifkinu siekdami geriau susipažinti su jo idėjomis, t. y. ką reikėtų daryti, kad būtų pažabotas teršalų išmetimas ir kaip turėtume pradėti trečiąją pramonės revoliuciją, pagrįstą paskirstyta, o ne centralizuota gamyba, išlaikant saugų teršalų išmetimo lygį.

Taip pat šiame „Panoramos“ numeryje aptariami neseni Europos regioninės plėtros fondo pokyčiai, ir dabar jis gali paremti energetiškai efektyvių gyvenamųjų namų statybą. Valstybėms narėms apsisprendus, šiam gyvybiškai svarbiam tikslui remti gali būti skirta iki 8 mlrd. eurų.

Jau dabar juntame kylančios pasaulio temperatūros poveikį. Oro sąlygoms vis labiau darantis ekstremalioms ir visuomenei kenčiant nuo karščio bangų ir plintančių ligų, būtent regioninė politika, pasižyminti lankstumu, galėtų palaikyti europiečius, susiduriančius su iššūkiu prisitaikyti prie nuolat kintančios situacijos.

Dirk Ahner

*Generalinis direktorius, Europos Komisijos
Regioninės politikos generalinis direktoratas*

” ... su klimato kaitos poveikiu turime kovoti regioniniu lygmeniu “

KLIMATO KAITA – PRISITAIKYDAMI PRIE RYTOJAUS TERŠALŲ IŠMETIMĄ MAŽINKIME ŠIANDIEN

62 proc. apklaustų europiečių mano, kad klimato kaita yra svarbiausia šiandienos pasaulio problema, grėsmė, kurią regioninė politika ir Europos Komisija vertina vienodai rimtai. ES, siekdama kovoti su klimato kaitos pasekmėmis ir sumažinti teršalų išmetimo lygį, imasi įvairių priemonių.

„Panoramoje“ bus apžvelgiamos šios priemonės ir aptariama klimato kaitos reikšmė, taip pat būdai, kaip derinant strategijas ir vietoje priimamus sprendimus kovoti su jau išmestų teršalų poveikiu ir mažinti jų išmetimą ateityje.

Energijos pokyčiai

Esame kryžkelėje, kur krypties „įprasta veikla“ jau nebegalime pasirinkti. Turime rinktis naują kelią ir iš pagrindų permąstyti, kaip gauname, vartojame ir tausojame energiją ir gamtinius išteklius – svarbiausius veiksnius, leidžiančius sulėtinti klimato kaitą ir prisidėti prie darnesnio augimo.

Šis esminis pakartotinis įvertinimas gali padėti Europos Sąjungai įveikti ir ekonomikos nuosmukį, jei bus pasinaudota trečiosios pramoninės revoliucijos daigais – sparčia visiškai naujos energijos sistemos plėtra.

Ekspertai rekomenduoja masinę perėjimą prie mažai anglies išskiriančių technologijų ekonomikos: švirių elektros sistemų, taupesnio energijos vartojimo, atsinaujinančių išteklių naudojimo didesniu mastu, pritaikant juos ir transporto sistemose. Taigi klausimas toks – kaip ES klimato kaitos iššūkius gali paversti galimybėmis?

Švari energija – ekonomikos stiprybė

Jau šiandien naudojant atsinaujinančius energijos šaltinius Europoje šiame sektoriuje buvo sukurta daugiau kaip 300 000 darbo vietų. Kovodama su ekonomikos nuosmukiu ES skatina savo nares daugiau investuoti į energijos efektyvumą, šviris technologijas, švarų transportą, energijos jungtis ir plačiajuosčius tinklus.

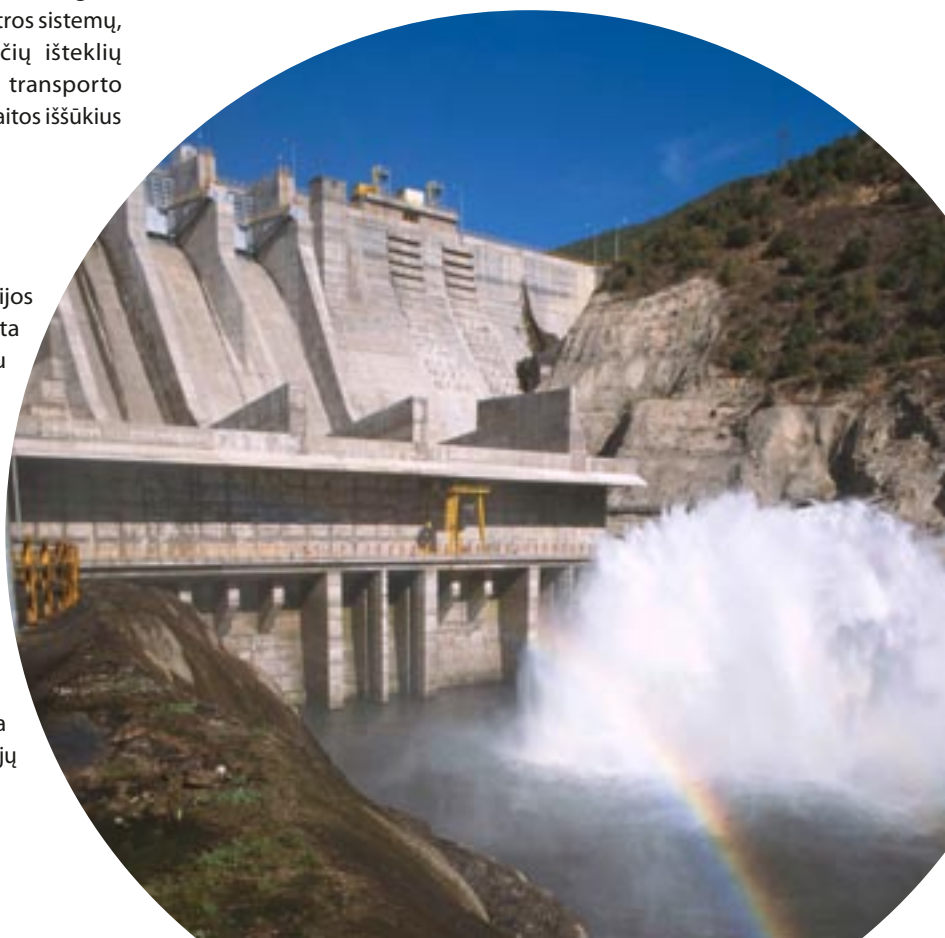
Iš sanglaudos politikos sektoriaus valdomų lėšų daugiau kaip 65 % (230 mlrd. eurų) skirta investicijoms į keturias prioritetines sritis: žmones (darbo vietas), verslą, infrastruktūrą ir energiją, tyrimus ir inovacijas. Tai esminis akcentas, nes, investavus į šias prioritetines sritis, paspartės atsigavimas, padidės konkurencingumas, Sąjunga prisitaikys prie mažai anglies išskiriančių technologijų ekonomikos.

Šių metų gegužę buvo padaryta **Europos regioninės plėtros fondo (ERPF)** pakeitimų, išplečiant paramos investicijoms į pastatų energijos sistemas aprėptį. Dabar parama apima investicijas į energijos efektyvumą ir atsinaujinančių šaltinių pritaikymą būsto sektoriuje visose ES šalyse. Jos gali siekti iki 4 % visų ERPF lėšų, taigi gyvenamojo sektoriaus energijos efektyvumo didinimui ir atsinaujinančių šaltinių plėtrai gali būti skirta iki 8 mlrd. eurų, jei valstybės narės nuspręs skirti lėšas šioms prioritetinėms sritims. (Plačiau skaitykite p. 17)

Aišku, kad atsinaujinantys energijos šaltiniai, išmaniosios elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemos, elektrinės ir vandenilinės transporto priemonės, baterijų technologija bei energiją tausojantys gaminiai ir paslaugos kelis ateinančius dešimtmečius bus augantys sektoriai.

ES šios kylančios rinkos priešakyje

ES turi visas galimybes pasinaudoti šios permainos pranašumais, nes jau turi atsinaujinančių išteklių naudojimo patirties. Europa – atsinaujinančios energijos sektoriaus pasaulio lyderė ir, naudodamasi palankia starto padėtimi, gali imtis mažo anglies kiekio reikalaujančių technologijų ir toliau didinti efektyvumą. Esminis veiksnys įgyvendinant šį tikslą yra tyrimai.

Naujasis strateginis technologijų planas skirtas lėšoms koordinuoti ir šios srities tyrimams, siekiant maksimaliai išnaudoti jos potencialą. Jau dabar visuomenė, Europos pramonės atstovai ir tyrėjai susibūrė darbui pagal šešias Europos pramonės iniciatyvas: tai vėjo, saulės, bioenergijos, anglies gavyba ir laikymas, išmaniosios elektros energijos perdavimo ir paskirstymo sistemų vystymas bei atomo branduolio dalijimosi reakcijų naudojimas.

Energijos efektyvumo ir „žaliųjų“ produktų naudojimo skatinimas – vienas svarbiausių Europos ekonomikos atsigavimo plano tikslų, apibūdinančių ES atsaką į ekonomikos krizę ir vedančių mus į kūrybišką, žiniomis grįstą ekonomiką.

Sritys, į kurias 105 mlrd. eurų investuoja sanglaudos politiką finansuojantis fondas:

- tyrimai, technologijos ir ekologinės inovacijos, įskaitant MVĮ (3 mlrd. eurų);
- maži anglies išskiriančių technologijų ekonomika, investuojant į darnųjį transportą ir energiją (48 mlrd. eurų);
- pagalba visoms ES šalims siekiant aplinkosaugos įstatymų reikalavimų atitikties (54 mlrd. eurų, iš kurių 28 mlrd. eurų – atliekų ir vandens valdymui).

Energija naujajam amžiui

Neturime priklausyti nuo energijos, kurią naudojome praeityje. **Kišteleko** miestas (Vengrija) **geoterminei energijai** eksploatuoti iš regioninės plėtros fondo gavo beveik 1,6 mln. eurų (2004–2006). Dabar aštuonios viešosios įstaigos aprūpinamos geotermine energija, kuri tiekama pigiau nei dujos, o pats projektas – geras pavyzdys kitoms savivaldybėms, svarstančioms apie panašių sistemų įrengimą.

Sistemai nereikia daug priežiūros, o jos įrengimas buvo gera proga pakeisti atgyvenusį dujinį šildymą pigesne, aplinkai nekenksminga technologija, leidusia sutaupyti apie 10 % minėtų įstaigų šildymo išlaidų ir kartu sumažinusia aplinkos taršą.

Brandenburgo mieste (Vokietija) iš regioninių lėšų beveik 8 mln. eurų buvo skirta įmonės **Odersun** gamyklos statybai. Ši įmonė gamina **saulės baterijas**, kurios tiekė energiją ir Pekino olimpiniam parkui. Įmonės specializacija – plonų plėvelių saulės baterijos ant vario juostelių. Dizaino ir pritaikymo laisvė suteikia galimybių įvairiau naudoti fotovoltinius elementus, taigi saulės energiją galima pritaikyti plačiau.

Prisitaikymas prie klimato kaitos

Nors išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį stengiamasi mažinti politinėmis priemonėmis ir skiriant lėšų, jų jau išmesta tiek, kad poveikis klimatui juntamas. 2009 m. balandį Komisija išleido Baltąją knygą apie prisitaikymą prie klimato kaitos, kur nurodė, kaip ES turėtų mažinti savo pažeidžiamumą dėl klimato kaitos poveikio. Kadangi poveikis priklauso nuo vietos geografijos ypatumų, daugelį prisitaikymo priemonių teks įgyvendinti nacionaliniu arba regioniniu lygmeniu.

Labiausiai pažeidžiami ES regionai yra Pietų Europa, Viduržemio jūros baseinas, kai kurie kraštinių ES sienų regionai ir Arktis. Tam tikras problemas tenka spręsti užtvindomų lygumų, ledynų, salų ir pakrančių zonose.

Regioninei politikai skirtos lėšos leido susiburti žmonėms ir organizacijoms, kurie šiaip jau nedirbtų kartu, ir bendradarbiauti pasienio, tarptautiniu ir tarpregioniniu mastu. Potvyniai, miškų gaisrai ir kitos katastrofos, sukeltos klimato kaitos, ties sienomis nesustoja. Būtent čia regioninė politika sukuria ypatingą pridėjamąją vertę.

Kaip numatoma klimato kaita

Tiksli informacija apie tikėtiną ekstremalių įvykių poveikį yra gyvybiškai svarbi, jei norime pasirengti pasekmėms. Laimei, tyrimai vis tobulėja. Štai trijų dažniausiai aptariamų scenarijų paaikškinimas:

- Pagal scenarijų A1 laikysimės įprastos veiklos požiūrio ir toliau daugiausia dėmesio skirsime sparčiam naujovių kūrimui ir kapitalo apyvartos didinimui, mažai rūpindamiesi darniu vystymu – tai blogiausias scenarijus.
- Scenarijus B2 yra priešingas. Pagal jį imtumėmės įgyvendinti skelbiamas priemones ir iš tiesų taptume mažai anglies išskiriančių technologijų, darnia kultūra – geriausio atvejo scenarijus.
- Scenarijus A2, dažniausiai naudojamas Europos tyrimuose, – tai pasaulis, kuriame mes vis dar skiriame dėmesio laisvajai prekybai, bet stengiamės padaryti vystymą darnesnį, – nuosaikis scenarijus.

Nėra kito pasirinkimo – tik prisitaikymas

XXI a. pradžioje pirmą kartą matome, kad mūsų žemės išteklių naudojimo būdas turi lemiamą ir neigiamą poveikį planetos fiziniams ciklams – vandens, azoto, deguonies ir svarbiausia – anglies apykaitos ciklus veikia šiandien Žemėje gyvenantys 6 milijardai žmonių.

Klimato kaita paveiks kiekvieną iš mūsų, taip pat visas rūšis, kartu su mumis gyvenančias mūsų planetoje. Toliau apžvelgsime tik tris pagrindines sritis, kurias ypač paveiks klimato kaita, ir aptarsime, ką daro ES ir regioninės politikos institucijos, kad padėtų europiečiams prisitaikyti prie jos poveikio:

VANDUO

Numatoma, kad klimato kaita labai paveiks Europos vandens išteklius – Pietų Europoje ypač ims stigti vandens, o didžiojoje žemyno dalyje kils didesnis potvynių pavojus.

Šiuo metu vandens stygių jaučia 11 % Europos gyventojų ir 17 % jos teritorijos. Naujausios tendencijos rodo reikšmingą vandens stygiaus padidėjimą visoje Europoje.

Nuo 1998 m. dėl potvynių Europoje žuvo apie 700 žmonių, apie pusę milijono neteko namų, ir, draudimo bendrovių skaičiavimais, ekonomika patyrė mažiausiai 25 mlrd. eurų nuostolių. Jei pagal scenarijų jūros lygis pakiltų 50 cm, ekonominės pakrančių užtvindymo sąnaudos būtų apie 18 mlrd. eurų, tačiau dėl prisitaikymo priemonių žala gerokai, iki 1 mlrd. eurų per metus, sumažėtų.

Prisitaikymo strategijos priklausys nuo valstybių ir bendrų Europos vandentvarkos reglamentų, taip pat vandens ūkio tvarkybos integravimo į kitų sričių, pavyzdžiui, žemės ūkio ir energetikos, politiką. Trumpalaikės priemonės turi būti įtrauktos į visas vandens ir erdvinio planavimo strategijas, o ES remsi dalijimąsi informacija, privataus sektoriaus iniciatyvas ir valstybines investicijas.

Vienas iš pavyzdžių, kaip regioninės lėšos gali pakeisti vietinę padėtį, yra Dunojaus potvynių rizikos tarptautinio bendradarbiavimo projektas, Europos teritorinio bendradarbiavimo

programos Pietryčių Europoje (PRE) dalis. Projekte mokslininkai, valstybės tarnautojai, NVO ir suinteresuoti asmenys kuria upės užliejamų lygumų potvynių rizikos žemėlapių sistemą. Tai puikus pavyzdys, kaip regioninės lėšos gali paskatinti tarptautinį bendradarbiavimą. Projekto biudžetas sudarė 6,5 mln. eurų, iš kurių 5,1 mln. eurų gauta iš ERPF.

VISUOMENĖS SVEIKATA

Klimato kaitos poveikis visuomenės sveikatai yra įvairialypis. Reikšmingi yra keli veiksniai, kuriuos visus dar labiau paveikia demografinės populiacijos senėjimo tendencijos.

Visų pirma tai karščio sukeltos mirtys. Jei temperatūra pakiltų 2 °C, urbanizuotose zonose mirtingumas padidėtų 2–3 kartus. Jei ir toliau plėtosime laisvąją prekybą, bet ir skirsime šiek tiek dėmesio darniam vystymui, karščio sukeltų mirčių iki 2100 m. daugės 100 000 per metus. Atsižvelgiant į skirtumą dėl šalčio sukeltų mirčių sumažėjimo mirčių padaugėtų 86 000 per metus.

Antrasis veiksnys yra vandens prieinamumas ir kokybė. 2070 m. vandens stygių patiriančių žmonių skaičius gali svyruoti nuo 16 iki 44 mln.

Trečiasis veiksnys – ligų, kuriomis užsikrečiama per maistą, ir gyvūnų pernešamų ligų paplitimas anksčiau saugiuose regionuose; pavyzdžiui, dabar plinta ligos, paprastai siejamos su šiltu šiaurės Afrikos ar pietų Europos klimatu. Pirmieji juntami žmonių sveikatos pokyčiai gali būti dėl geografinių koordinacių (platumos ir ilgumos) pakitimų, taip pat tam tikrų infekcinių ligų sezoniškumo, įskaitant gyvūnų pernešamas infekcijas, pavyzdžiui, maliariją ir Dengės karštligę, taip pat per maistą plintančias infekcijas (pavyzdžiui, salmoneliozę), kurių padažnėja šiltuoju metų laiku.

Galiausiai nesubalansuota ES sveikatos apsaugos infrastruktūros kokybė. Viduržemio jūros šalyse yra mažiausias ligoninės lovų skaičius 2000 gyventojų, nors su klimato kaita susiję pavojai sveikatai šias valstybes paveiks labiausiai.

MIŠKŲ GAISRAI

2003 ir 2004 m. vasaromis Ispanija, Portugalija, Prancūzija, Italija ir Graikija nukentėjo nuo masinių miškų gaisrų. Rizika didėja dėl sudėtingo miestų plėtimosi, prastai kontroliuojamos kaimo vietovių plėtos, netinkamai valdomų miškų ir lankytojų skaičiaus jautriose zonose didėjimo.

Įsigilinus į klimato kaitą ir jos pasekmes – karštesnius, sausesnius mėnesius, – darosi akivaizdu, kad gyvybiškai būtinos prisitaikymo strategijos, tarp jų regiono biologinės įvairovės skatinimas.

Prisitaikant prie miškų gaisrų grėsmės būtina didinti visuomenės sąmoningumą. Vienas projektas, skirtas visuomenei informuoti ir politiniams kovos su gaisrų grėsme sprendimams priimti, buvo taikliai pavadintas INCENDI (ital. gaisrai). Regioninės plėtos fondui paskyrus daugiau kaip 4 mln. eurų, INCENDI sujungė didelės rizikos Europos ir Viduržemio jūros šalis, kad paremtų eksperimentavimą bei regioninių strategijų, susijusių su miškų gaisrais, tobulinimą ir suformuotų būsimos Viduržemio jūros regiono strategijos pagrindą.

Kas mūsų laukia?

Modeliavimo rezultatai rodo, kad vidutinė metinė temperatūra Europoje linkusi kilti daugiau nei vidutinė pasaulio temperatūra. Numatoma, kad iki šio amžiaus pabaigos vidutinė metinė temperatūra Europoje gali pakilti 2,5–5,5 °C (pagal scenarijų A2) arba 1–4 °C (pagal scenarijų B2). Kai kuriuose regionuose temperatūra gali padidėti daugiau arba mažiau nei vidutiniškai.

Pagal scenarijų A2 kai kuriuose Europos regionuose temperatūra gali pakilti tik 2 °C arba netgi daugiau kaip 7 °C. Labiausiai bus paveikta Pietų Europa, kurioje pastovi temperatūra pakils 3–7 ir daugiau laipsnių, o vasarą – dar daugiau. Šiaurės Europoje numatomas mažesnis kaip 2–4 °C temperatūros padidėjimas, ir jį daugiausia nulems šiltesnės žiemos (priklausomai nuo scenarijaus ir regiono). Temperatūros kraštutinumų žiemą sumažės, o vasarą padaugės.

Daugelis Europos pasienio regionų yra susitarę dėl veiksmų plano susidarius kritinei padėčiai bei bendro brangios gaisrų gesinimo ir gelbėjimo įrangos naudojimo įvykus miškų gaisrui ar potvyniui. Svarbios iniciatyvos šiame procese ėmėsi INTERREG ir Europos teritorinio bendradarbiavimo programos.

ES veikia, kad sumažėtų teršalų išmetimas

Kol kovojame su praeityje išmestų teršalų pasekmėmis, jau būtina mažinti dabartinių teršalų išmetimo lygį. Teršalų išmetimo lygis yra esminis veiksnys, galintis sušvelninti pasaulio atšilimą ir sumažinti pirmiau aptartų krizių poveikį.

Energijos ir klimato kaitos paketas rodo ES įsipareigojimą įgyvendinti ambicingus tikslus sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą. Paketu, dėl kurio susitarta 2008 m. gruodį, numatoma, kad iki 2020 m. ES 20 %, palyginti su 1990 m. lygiu, sumažins šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą; energijos iš atsinaujinančių šaltinių gavybą nuo 8 % (sudaro dabar) padidins iki 20 % ir energijos efektyvumą padidins 20 %, taigi suvartojimas sumažės 13 %, palyginti su 2006-aisiais.

Susitarimo esmė yra pripažinimas, kad energijos ir klimato kaitos strategijos turi būti neatsiejamos. Susitarime akcentuojamas „ryžtingų ir neatidėliotinių veiksmų“ kovojant su klimato kaita poreikis ir pabrėžiama „gyvybinė svarba pasiekti strateginį tikslą – užtikrinti, kad vidutinė pasaulio temperatūra nepakiltų daugiau kaip 2 °C, palyginti su temperatūra iki pramonės pakilimo“.

Išmetamų teršalų lygis, kurio reikės laikytis nuo 2012 iki 2020 m., nustatytas atsižvelgiant į naują pasiūlymą sukurti veiksmingesnę ir skaidresnę prekybos schemą, pagal kurią pramonės įmonės turės įsigyti taršos CO₂ leidimus. Šia kryptimi veikia naujoji **Atsinaujinančių energijos šaltinių direktyva**,

teisiškai įpareigojanti, kad iki 2020 m. 20 % ES energijos rūšių sudarytų atsinaujinantys išteklių, o 10 % transporto kuro – biologinis kuras.

Kas daroma vietoje

Kol politiką formuojantys asmenys nustato tikslus, nurodo, kaip jų siekti, ir finansuoja permainas, mes turėsime iš esmės pakeisti savo gyvenimą, kad galėtume reikšmingai sumažinti išmetamų teršalų kiekį.

Visoje Europoje žmonės ima įsisauginti, kad veikti reikia dabar. Miestų planuotojai kuria žaliuosius miestus, pretenduojančius į Europos žaliosios sostinės apdovanojimą. Stokholmas, siekiantis iki 2050 m. atsisakyti priklausomybės nuo iškastinio kuro, ir Hamburgas, planuojantis iki 2050 m. teršalų išmetimą sumažinti 80 %, jau yra garbingi laimėtojai.

Rytų Anglijoje mažai anglies išskiriančių technologijų ekonomikos augimo tema rutuliojama visoje regiono konkurencingumo ir įdarbinimo programoje. Regionas pripažįsta programos teikiamą galimybę pirmauti dizaino ir inovacijų srityje. Joje nurodyta, kaip kurti naujus atsako į teršalų išmetimo mažinimo būtinumą būdus – nuo mažai anglies išskiriančių technologijų naudojimo iniciatyvų iki švariųjų technologijų ir atsinaujinančios energijos sektorių skatinimo. Iš regioninių fondų į šią programą investuoti 73 mln. eurų.

Energijos pakete nustatytus ambicingus tikslus siekia pranokti Merų konventas. 80 % populiacijos gyvena miestuose ir būtent juose suvartojama iki 80 % energijos. Tikėdamas, kad vietos valdžia vaidina pagrindinį vaidmenį švelninant klimato kaitą, Merų konventas kuria konkrečius pirmaujantiems miestams skirtus projektus, kad, didinant energijos efektyvumą bei gaminant ir naudojant švaresnę energiją, sumažėtų teršalų išmetimas.

Paktą pasirašę miestai sutinka būti stebimi ir apie projekto įgyvendinimą informuoti kolegas. Nuo Argentinos iki Ukrainos valstybės organai miestuose dirba, kad pakeistų savo piliečių gyvenimą.

JEREMY RIFKIN

ES patarėjas ir Trečiosios pramonės revoliucijos pasaulio verslo įmonių generalinių direktorių apskritojo stalo pirmininkas

Jeremy Rifkinas yra Europos Sąjungos patarėjas, Whartono universitete dėstantis pagal vadovų mokymo programą. J. Rifkinas yra Trečiosios pramonės revoliucijos pasaulio verslo įmonių generalinių direktorių apskritojo stalo pirmininkas. Verslo įmonių generalinių direktorių apskritojo stalo organizaciją sudaro 100 generalinių direktorių, vadovaujančių pirmaujančioms pasaulinėms Šiaurės Amerikos ir Europos korporacijoms, įsipareigojusioms padėti Trečiosios pramonės revoliucijos, turinčios atremti trigubą pasaulio ekonomikos atkūrimo, energijos saugumo ir klimato kaitos iššūkį, keturis kertinius akmenis.

„Galvok globaliai, veik lokaliai“: kokius strateginius pokyčius turi skatinti valstybės institucijos, kad užtikrintų darnesnę pasaulio raidą esant ribotiems gamtiniams ištekliams?

Posakis „Galvok globaliai, veik lokaliai“ dar niekada nebuvo toks aktualus. Susidūrėme su trimis precedento neturinčiais iššūkiais: antroji pramonės revoliucija, kuria paremta mūsų ekonomika, žlunga; patiriame iškastinio kuro eros saulėlydį ir klimato kaitos poveikį žemės ūkiui, dėl kurio milijardas žmonių alksta. Kreditų krizė tik parodė, kad dabartinis ekonomikos modelis nėra tvarus. Jei reikia daugiau įrodymų, tik pažvelkite, kas atsitinka naftos kainai pakilus daugiau kaip 147 doleriais už barelį, – sustoja visa ekonomika. Turime susikurti naują ekonomikos viziją ir veiksmų planą, kuris būtų pakankamai efektyvus atremti šią trigubą grėsmę.

ES užsibrėžusi ambicingą tikslą – sumažinti teršalų išmetimą 400–450 milijonų dalelių tūriui, – ji tikisi, kad, taip padarius ir kitur pasaulyje, temperatūra pakiltų apie 2 °C. Vis dėlto nauji duomenys rodo, kad tai pernelyg optimistiška, – labiau panašu, kad temperatūra pakils 6 °C, ir žmonija, ko gero, išnyks jau kitame amžiuje.

Daugiausia anglies dvideginio išmeta pastatai. Tai reikia pakeisti – kiekvienas pastatas turi pats apsirūpinti energija. Kiekviename šios planetos kvadratiniam metre galima rasti vieną ar kitą atsinaujinančios energijos šaltinį: saulė, vėjas, geotermine ir iš atliekų gaunama energija, potvyniai, vanduo – tai tik keletas pavyzdžių. Jau sukurtos energijos pertekliaus laikymo technologijos, kad nuolatos turėtume atsargų, taip pat turime skirstomosios tinklo sistemos pavyzdį – internetą ir prie jo prijungtus kompiuterius. Sistemai iki galo paskirstyti nebėra jokių kliūčių.

Revoliucija kyla, kai naujos energijos formos susiejamos su naujais bendravimo būdais: tapę žemdirbiais ištobulinome rašymą, įvaldę garą ėmėme spausdinti, pradėję naudoti centralizuotus energijos šaltinius iškastinio kuro ir urano pavidalu, perėjome

prie centralizuotų bendravimo formų ir per telefonus ir faksus ėmėme naudotis telekomunikacijų milžinų paslaugomis. Tačiau dabar turime internetą, ir žmonės iš tikrųjų gali galvoti globaliai ir veikti lokaliai. Milijardas žmonių veikia lokaliai bendraudami su draugais, esančiais kitame pasaulio krašte. Taigi tai, ką turime dabar, yra paskirstyta energija, besirutuliojanti kartu su paskirstyta komunikacija, – tai trečioji pramonės revoliucija ir vienintelis būdas išsisukti iš dabartinės padėties.

Jei galėtumėte įgyvendinti vieną pasaulinio lygio mūsų veiklos pokytį – kas tai būtų?

Vienas dalykas, kurį reikia padaryti nedelsiant, – tai maksimaliai išnaudojant valstybės fondus ir privatų verslą sukurti naują ekonomikos viziją – nuoseklų veiksmų planą, nustatantį naują ekonomikos infrastruktūrą, leidžiančią paskirstyti energiją.

Verslo galimybės tikrai didelės. Statant naujus pastatus, vandenilio saugyklas, tiesiant naujas XXI a. tinklo sistemas bus sukurta daugybė darbo vietų. Transportas irgi įsitraukia: stambieji automobilių gamintojai derasi su elektros energijos tiekėjais – ruošiamasi 2014-iesiems, kai rinkoje atsiras pirmųjų elektrinių automobilių. Namie juos įjungsite, įkrausite savo būsto sukurta energija ir pasiruošite važiuoti. Perteklinę energiją, pagamintą kelyje, atiduosite kitiems pastatams. Racionalus paskirstymas, vietinė gamyba. Milijonai mažų generatorių, sudarančių decentralizuotą tinklo sistemą, kartu pagamina kur kas daugiau energijos nei girgždančios senosios elektrinės, vedančios mus prie išnykimo ribos.

Bent kartą čia galėtų pirmauti besivystantis pasaulis, – juk saulės energija ten pasiekiamą ranka, o 30 % jo teritorijos nėra jokių tinklų, todėl viską galima pradėti nuo nulio. Čia lengviausiai galima įdiegti naujas švarias technologijas, naudojantis šiaurės ar pietų partnerių pagalba.

Ar sugebėsime tai padaryti laiku?

Nežinau, ar būsime pakankamai greitai. Turime pakeisti žmonių mąstymą – geopolitinė samprata turi virsti biosferine. Didžioji Europos dalis pereinama iš viduramžių į pramonės epochą išgyveno Švietimo amžių. Dabar mums reikia naujo filosofinio pagrindo. Kartu keičiantis komunikacijos ir energijos struktūroms vyksta postūmis naujojo sąmoningumo link, ir įsitraukusiems į internetą žmonėms pasaulis susijungia į viena. Gyvename planetoje, kurios civilizacijos labai skirtingos, tačiau biosfera – bendra mums visiems.

Mums reikia įvairiarūšės ekonomikos vizijos, pagrįstos XXI a. informacinių technologijų sistemomis. Šią viziją įgyvendinti turi garbingi vyriausybių įsipareigojimai investuoti finansinį kapitalą, suderinti su lygiaverčiais visuomenės įsipareigojimais investuoti socialinį kapitalą. Ir pradėti reikia dabar.

CHITRA NADARAJAH

Hampšyro grafystės tarybos vyriausioji aplinkosaugos pareigūnė

Chitra Nadarajah, Hampšyro grafystės tarybos vyriausioji aplinkosaugos pareigūnė, anksčiau buvusi SPACE, novatoriško penkerių metų trukmės erdvinio planavimo ir adaptacijos projekto pagal INTERREG programą, projekto vadovė.

„Galvok globaliai, veik lokaliai“: kokius strateginius pokyčius turi skatinti valstybės institucijos, kad užtikrintų darnesnę pasaulio raidą esant ribotiems gamtiniams ištekliams?

Valstybės institucijos atsakingos už erdvinį planavimą nuo šalies iki vietos lygmens. Erdvinio planavimo reikšmė ypač didelė, nes jis susieja alternatyvius mūsų žemės ir gamtinių išteklių valdymo ir naudojimo reikalavimus, labai aktualius, be kita ko, dėl sparčios ekonominės plėtros, populiacijos augimo ir dabar prisidėjusios klimato kaitos. Jau šiandien turime pradėti taikytis prie šių kintančių sąlygų, kad mūsų socialinės, ekonominės ir aplinkos sistemos būtų kuo geriau pasirengusios neišvengiamam klimato kaitos poveikiui. Prisitaikymas – aktualiausias dalykas vietos lygmeniu, todėl vietinės valstybės institucijos turi būti visuomenės lyderės, vietos lygmeniu formuojančios ir veikiančios klimato kaitos politiką.

Pripažindama nepaprastą erdvinio planavimo reikšmę susibūrė tarptautinė partnerių grupė, kad įgyvendintų novatorišką penkerių metų trukmės projektą SPACE (Europos erdvinis planavimas: prisitaikymas prie klimato kaitos), finansuojamą Europos Komisijos Šiaurės Vakarų Europos programos INTERREG IIIB, SPACE partnerystės bei Bendruomenių ir savivaldybių departamento.

Projektas SPACE patarimais, kaip prisitaikymą prie klimato kaitos įtraukti į erdvinio planavimo strategijas, procesus ir praktiką, padarė įtaką erdvinio planavimo sampratai ir praktikai. Galutinė projekto strategija „Planavimas besikeičiant klimatui“ pateikia 14 rekomendacijų, kaip prisitaikymą prie klimato kaitos galima būtų įtraukti į erdvinį planavimą. Trys pagrindiniai strategijos principai tokie:

- Prisitaikymas prie klimato kaitos turi būti esminis erdvinio planavimo tikslas.
- Siekiant suprasti dėl klimato kylančią riziką planuojant būtina atsižvelgti į ateitį.
- Požiūrių į kaitą ir rizikos valdymo sintezė, kad į erdvinį planavimą būtų galima įtraukti prisitaikymo veiksmus.

Jei galėtumėte įgyvendinti vieną pasaulinio lygio mūsų veiklos pokytį – kas tai būtų?

Nors prisitaikymas yra lemiamas reakcijos į klimato kaitą aspektas, prisitaikyti prie nuolat intensyvėjančios klimato kaitos bus vis sunkiau. Todėl gyvybiškai svarbus prioritetas yra šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo mažinimas. Todėl pirmasis mano išleistas reglamentas būtų politinis mažai anglies išskiriančių technologijų vystymo ir integravimo palaikymas. Be ryžtingos vyriausybės politikos, vadovavimo, paramos ir finansavimo perėjimas prie mažai anglies išskiriančių technologijų neįvyks taip greitai, kad sumažėtų klimato kaitos pavojus. Taip pat nepanašu, kad be valdžios įsikišimo mažai anglies išskiriančios technologijos per reikalingą laikotarpį pasitvirtintų komerciškai.

Kaip, jūsų nuomone, elgsenos pokyčiai gali prisidėti prie kovos su klimato kaita?

Elgsenos pokyčiai turi lemiamos reikšmės kovojant su klimato kaita, bet juos reikia skatinti, remti ir reguliuoti. Pavyzdžiui, asmeninio automobilio išmainymą į viešąjį transportą turėtų remti gerai išplėtotą viešojo transporto infrastruktūra, kuri būtų ir pigi, ir patogiai (t. y. gerai geografiškai išdėstyta, taupytų laiką, kad būtų patogus keisti transporto rūšį ir pan.). Taip pat netikiu, kad reikšmingi elgsenos pokyčiai įvyktų be tam tikro paskatinimo ir įstatyminių teisinio reguliavimo, pavyzdžiui, mokesčių nuolaidų ar baudų, naujų įkainių struktūrų.

ALAIN HUBERT

Tarptautinio poliarinio fondo (IPF) steigėjas, Antarktidoje įgyvendinamo Princesės Elžbietos stoties projekto autorius ir iniciatorius

„Galvok globaliai, veik lokaliai“: kokius strateginius pokyčius turi skatinti valstybės institucijos, kad užtikrintų darnesnę pasaulio raidą esant ribotiems gamtiniams ištekliams?

Pirma, ką turėtų padaryti valstybinės institucijos, leisdamos imtis veiksmų vietos lygmeniu, tai suteikti daugiau galios, priemonių ir nepriklausomybės regionams ir miestams, – būtent jie yra daugumos pasaulio žmonių gyvenamoji aplinka. Miestai – neabejotini kovos už darnų vystymą lyderiai.

Išsivysčiusio pasaulio miestams didžiausi iššūkiai yra energijos gamyba ir vartojimas. Antra vertus, besivystančio pasaulio miestai turi suderinti sparčią urbanizaciją, kontroliuoti oro taršą, apsirūpinti svarbiausia infrastruktūra ir susidoroti su reikalavimų neatitinkančiomis sanitarinėmis sąlygomis.

Valstybės institucijos miestų valdžiai turi suteikti priemonių pasiekti numatytus tikslus artimiausią dešimtmetį. Išsivysčiusio pasaulio gyventojai, ypač atsakingi už visuotinį atšilimą, turi suprasti, kad imtis veiksmų reiškia dalyvauti keičiant ekonominę ir socialinę aplinką. Išsivysčiusios šalys turi veikti ir remti besivystančias pasaulio šalis nesitikėdamas, kad šios elgsis taip pat.

Turime nepamiršti, kad be drastiškų energijos vartojimo įpročių pokyčių nėra ilgalaikės visuotinės išeities ir kad ilgalaikių elgesio permainų galima pasiekti tik šviečiant visuomenę ir organizuojant teigiamo pobūdžio kampanijas, pradedant vietos lygmeniu.

Jei galėtumėte priimti teisinius sprendimus, kokį įstatymą išleistumėte pirmiausia?

Jei Europos Sąjunga nori rodyti pavyzdį, ji turi išsikelti tikslą iki 2030 m. 80 % sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą. Europa turi visas sąlygas sukelti „žaliąją“ pramonės revoliuciją – nuo technologijų iki brandžios visuomenės nuomonės.

Norint pasiekti šiuos tikslus reikės ne tik apribojimų ir prekybos (taršos leidimais), bet ir tikrų paskatų bei neišvengiamų ribojančių priemonių: laipsniškai įvesti didesnius mokesčius už CO₂ išmetimą kartu skatinant alternatyvias iniciatyvas tikslinėmis dotacijomis tyrimams ir suteikiant ūkinės naudos.

Taip pat reikia skatinti investicijas į „žaliąją“ verslą. Pokyčių turime reikalauti iš institucinių investuotojų, ne tik iš bendrovių generalinių direktorių, kurie, net jei turi viziją ir nori veikti, privalo dirbti ir dėl akcininkų pelno.

„Europa turi visas sąlygas sukelti „žaliąją“ pramonės revoliuciją – nuo galimų technologijų iki brandžios visuomenės nuomonės.“

2009 m. kovą dalyvavome atidarant Princesės Elžbietos stotį Antarktidoje – pirmąją tyrimų stotį pasaulyje, visiškai neteršiančią aplinkos. Kodėl Tarptautiniam poliariniam fondui (IPF) svarbus darnus vystymas tolimojoje Antarktidoje?

Poliarinių sričių tyrinėjimas labai reikšmingas norint geriau suprasti Žemės klimato sistemą.

Stoties, naudojančios galimas „žaliąsias“ technologijas, veikimas pagrįstas atsinaujinančiais energijos šaltiniais, pasyviojo namo metodika, visiško vandens išvalymo sistema bei išmaniojo energijos perdavimo ir paskirstymo sistemomis, kad būtų tausojama energija ir tarša sumažėtų iki nulio. Pagal Madrido protokolą mes mažiname poveikį aplinkai naudodami mums ir planetai švaresnę energiją.

Įdiegdami šį požiūrį parodėme, kad turėdami ambicijų, atkaklumo ir praktinės visuomeninio darbo patirties, galime priimti ir konstruktyviai kovoti su klimato mestu iššūkiu. Jei nulinio teršalų išmetimo įmanoma siekti atšiauriame Antarktidos klimate, tai įmanoma ir bet kur kitur pasaulyje.

Dr. JUERGEN KROPP

Potsdamo klimato poveikio tyrimų instituto 30 mokslininkų Šiaurės–Pietų grupės, dirbančios prisitaikymo, klimato kaitos sušvelninimo ir darnaus vystymo suderinimo linkme, vadovas

„Galvok globaliai, veik lokaliai“: kokius strateginius pokyčius turi skatinti valstybės institucijos, kad užtikrintų darnesnę pasaulio raidą esant ribotiems gamtiniams ištekliams?

Kalbant tiesiai šviesiai – mums reikia naujo sprendimų priėmimo būdo. Jis turėtų apimti strateginį aplinkos įvertinimą atsižvelgiant į ilgalaikius politinių sprendimų ir klimato kaitos aspektus ir mąstymą plačiomis sąvokomis, o ne tiksliais skaičiais.

Dabar sprendimai, bent jau oficialiai, priimami remiantis tiksliais kiekybiniais duomenimis. Atsižvelgiant į gamtos ir aplinkos sudėtingumą, būtina pripažinti, kad tenka dirbti vadovaujantis labai nepatikimomis ir švelniomis prognozėmis.

Klimato kaita gyvenimo sąlygas suvaržys daugelyje pasaulio regionų. Pademonstruoti šio iššūkio mastą gali paprastas pavyzdys: pastarojo ledynmečio pabaigoje, maždaug prieš 18 000 metų, vidutinė pasaulio temperatūra per 5 000 metų pakilo apie 8 °C. Dabar pagal blogiausią scenarijų temperatūra gali pakilti 5–6 °C vos per 100 metų – tai mažiausiai 25 kartus spartesnis pokytis už ankstesnį pasaulio atšilimą. Kyla klausimas, ar mūsų įvairialypė visuomenė, infrastruktūra, žemės ūkis ir ekosistemos pajėgs kovoti su neigiamomis tokios sparčios kaitos pasekmėmis. Todėl būtina pasiruošti ateičiai.

Jei galėtumėte priimti teisinius sprendimus, kokį įstatymą išleistumėte pirmiausia?

Apskritai aš siūlyčiau dinamiškiau organizuoti politikos formavimą ir planavimą. Šiandienos sprendimų priėmimo procesas pernelyg statiškas, kad deramai sureaguotų į klimato keliamas katastrofas. Pavyzdžiui, tose pačiose rizikingose zonose atstatomos gyvenvietės – dažniausiai todėl, kad esama teisiškai įpareigojančių plėtros planų, kurių neįmanoma lengvai pakeisti. Mums reikia esminių pokyčių, pvz., sukurti kompensacinius elementus, kurie leistų perkelti gyvenvietes ar pramonės zonas iš rizikingų į saugesnius regionus.

Jei būčiau atsakingas už energetiką, pasirūpinčiau, kad įsigaliotų pereinamojo laikotarpio strategijos, vedančios darnios gamybos link. Turi būti aišku, kad šiandien išmetami teršalai taps problemomis rytoj.

Būdamas atsakingas už plėtrą siekčiau užtikrinti, kad besivystančioms šalims būtų prieinamos tvariosios technologijos.

Jei būčiau atsakingas už regioninį planavimą, patarčiau diegti infrastruktūrą, leidžiančią dalytis ir keistis informacija. Suinteresuotos šalys dažnai susiduria su panašiomis klimato kaitos problemomis, tačiau nesidalija patirtimi ir žiniomis. Todėl atsiranda papildomų duomenų atrankos ir interpretavimo išlaidų, kurias būtų galima gerokai sumažinti, pavyzdžiui, įdiegus žiniatinklio platformą, iš kurios būtų galima atsisiųsti suprantamos ir aiškios informacijos.

Kokie jūsų ateinančio dešimtmečio lūkesčiai, susiję su klimato kaita?

Be abejojimo, mes galime išvengti temperatūros pakilimo daugiau negu 2 °C ir užtikrinti saugias gyvenimo sąlygas visiems. Tai nėra lengvas įsipareigojimas, nors dėl tikslo iki XXI a. pabaigos neperžengti 2 °C temperatūros pakilimo ribos susitarusios beveik 100 šalių. Laiko veikti neturime daug, nes kartu turime spręsti ir nemažai kitų problemų.

Tarptautinė tyrėjų komanda, įskaitant mūsų instituto mokslininkus, neseniai įvertino, kad, norint neviršyti 2 °C temperatūros pakilimo ribos, reikia dviejų dalykų: 2010 m. turime stabilizuoti, o po 2010-ųjų kasmet 2 % sumažinti teršalų išmetimą. Tai atrodo įgyvendinama, jei taip įpareigos Kopenhagos konferencija, – to aš labai tikiuosi. Jei teršalų išmetimą stabilizuoti pajėgsime tik artėjant 2020-iesiems, kad temperatūra nepakiltų daugiau kaip 2 °C, išmetimo kiekį jau reikės mažinti po 6 % kasmet, o tai yra daugiau, nei Kioto protokolas dabar reikalauja sumažinti per penkerius metus.

Atsižvelgiant į šalių vaidmenį, teisingumo principas reikalauja vertinti teršalų kiekį, tenkantį vienam gyventojui. JAV pilietis per metus išmeta ~24 tonas CO_{2ekv}/žmogui, Kinijos – tik 4, europietis 10–12 tonų, o vargingiausių mažai išsivysčiusių šalių gyventojas – vos ~0,1 tonos CO_{2ekv}. Kad neperžengtume 2 °C temperatūros pakilimo ribos, iki 2050 m. turime sumažinti CO_{2ekv} išmetimą 2 tonomis žmogui. Skaičiai rodo, kur reikia imtis veiksmų.

Aš tikiuosi, kad šiais klausimais atsakomybės imsis vyriausybės ir šių metų pabaigoje Kopenhagoje įvyksiančiame viršūnių susitikime bus padaryta pažanga. Tai būtina – žmonija neturi alternatyvų.

„Aš tikiuosi, kad vyriausybės priims atsakomybę šiais klausimais ir šių metų pabaigoje Kopenhagoje įvyksiančiame viršūnių susitikime bus padaryta pažanga. Tai būtina – žmonija neturi alternatyvų.“

GIUSINGAS: VIETA, KUR ATSIPERKA ŽALIOJI SVAJONĖ

Per 15 metų pietryčių Austrijos Giusingo miestelis iš ekonomiškai smunkančio tapo klestinčiu, į ateitį žvelgiančiu miestu, energiją gaunančiu iš atsinaujinančių šaltinių. Miestas pats gali apsirūpinti šiluma ir energija, be to, parduodamas perteklių, gauna papildomų pajamų. 2005 m. tokios pajamos sudarė 13 mln. eurų. Naujausios technologijos ir vietos valdžios įsipareigojimai, ypač prisidedant merui Peteriui Vadaszui, paspartino pokyčius ir Giusingo vardą išgarsino pasaulyje.

Giusingo atsinaujinančios energijos programos
Trukmė – 2000–2006 m.

- 15,8 mln. eurų skyrė ERPF
- 20,9 mln. eurų gauta iš dalyvaujančių organizacijų/institucijų
- 5,1 mln. eurų gauta iš nacionalinių fondų

Siekiant darnaus Europos regionų vystymo vietinėms bendruomenėms planuoti tvarų apsirūpinimą energija, paremtą vietiniais biomasės išteklių, padės Biomasės energijos registras (BEn). Šis projektas pirmiausia išbandomas keturiuose modeliniuose Jungtinės Karalystės, Lenkijos, Vokietijos ir Italijos regionuose.

Integruotų biologinės energijos grandinių Europoje plėtrą remia iniciatyva „Tebūnie“. Siekiama realizuoti visą biologinės energijos potencialą.

Kaip praktinis sėkmės pavyzdys, Gisingas lėmė AEI centro patariamąjį vaidmenį įvairiuose jungtiniuose ir tarptautiniuose projektuose. Pateiksime keletą pavyzdžių.

Regionas gali pasidžiaugti ne tik atsinaujinančių energijos šaltinių sustiprinta ekonomika, bet ir papildoma nauda iš ekologinio turizmo.

Vietinių tendencijų išlaikymas

Kaip tai veikia?

Gisingas rūpestingai įvertino savo gamtinius išteklius ir atsinaujinančios energijos programą sukūrė remdamasis gausiomis vietinėmis medienos atsargomis bei žemės ūkio produkcija. Miestas, 1996 m. įsteigęs Europos atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) centrą, tapo tyrimų ir vystymo lyderiu. Dėl savo laimėjimų šioje srityje AEI centras dabar garsus visame pasaulyje. Centras koordinuoja visą su energija susijusią veiklą Gisingo regione, organizuoja paskaitas ir mokymus apie atsinaujinančią energiją, veda ekskursijas po ekologinės energijos kraštą – aplinkinį 10 savivaldybių regioną.

Gisingo modelis – tai decentralizuotų biomase kūrenamų elektrinių tinklas. Jose gaminama elektros energija miesto ir šilumos ūkio reikmėms bei komunaliniams pastatams.

Kadangi naudojami išskirtinai vietinės žaliavos, užtikrinama didelė pridėtinė vertė vietos gamintojams ir darni miškų ūkio tvarkyba. Bendra šio Gisingo elektrinių tinklo galia – 24 megavatai terminės energijos ir 4 megavatai elektros energijos, sukuriančios apie 50 000 MWh šilumos ir apie 30 000 MWh elektros energijos per metus.

Gisingo modelį nesunkiai būtų galima pritaikyti kitose šalyse ir net kitose pasaulio dalyse. Tai nesudėtingas vietinių išteklių ir tvarių inovacinių technologijų derinys. AEI centro direktorius Reinhardas Kochas šį modelį neseniai pristatė Jungtinių Tautų susitikime Vienoje, ir juo susidomėjo net Šri Lankos vyriausybė.

Pastarųjų 15 metų sėkmės istorija sudomino ir kitus Austrijos rajonus. Užsibrėžtas ambicingas tikslas – atsisakyti anglies ir naudojantis keletu tuzinų biomase kūrenamų jėgainių iki 2010 m. 85 % sumažinti CO₂ išmetimą aplinkiniame regione, kuriame gyvena 28 000 žmonių.

Gisingo modelis – tai dinaminis procesas, nuolatos keliantis naujus praktinės patirties ir efektyvumo didinimo tikslus. Kitas iššūkis miestui – rasti naują agrikultūrinį kurą, kurio gamyba nekonkuruotų su maisto gamyba.

Projektu RENEWED siekiama sukurti Europinį biologinės energijos rajonų tinklą. Vietos bendruomenės įtrauks ir suteiks žinių apie galimybes visais administraciniais lygmenimis galimybių studijos ir plėtros projektai.

„Coach Bioenergie“, INTERREG IVB programos dalis, yra naujas 2009 m. sausį pradėtas projektas, skatinantis tvarų biomasės naudojimą Vidurio Europoje.

REUNJONAS – SALA, TURINTI MISIJĄ

Prancūzijai priklausanti Reunjono sala vis dar laikoma atogrąžų rojumi, tačiau tai rojus, kuriam iškilusi grėsmė. Pasaulio atšilimo poveikis čia bus labai juntamas, ir salos gyventojai pasirengę šį iššūkį ryžtingai atremti. Toli gražu nesusitaikę su padėtimi, jie ryžtingai nusiteikę užkariauti atsinaujinančios energijos pasaulį.

„Panorama“ lankėsi Reunjone, kad pamatytų, ar įgyvendinamas salos tikslas iki 2025 m. tapti energetiškai nepriklausoma, ir sužinotų, kaip sekasi įgyvendinti pasaulio lyderio fotovoltinės saulės energijos srityje siekį. Siekį, kuris tebuvo vieno žmogaus vizija.

Regioninės lėšos – svajonės rėmimas, pramonės kūrimas

Alainas Orriolsas saloje gyvena jau 21 metus. Atvykęs jis čia įsteigė savo elektros bendrovę. Daugėjant gyventojų ir augant salos komerciniam sektoriui, augo ir jo verslas; neilgai trukus, siekiant įvykdyti vis daugiau užsakyimų, teko plėstis, samdyti daugiau darbuotojų. Nepaisydamas artėjančio pensinio amžiaus, Orriolsas susirado naują aistrą – atsinaujinančius energijos šaltinius. Jis pardavė savo verslą ir viską investavo į inovacinį projektą. „Fotovoltiniai elementai, atrodė, gera mintis, juk turime stogus, saulės šviesą ir elektros poreikį. Pamaniau – viską sujunkime“, – pasakoja Orriolsas.

Taigi jis ėmė belstis į pramonės įmonių duris, norėdamas pasinaudoti jų stogų plotu. Nors iškart nebuvo entuziastingai palaikomas, nenuleido rankų, užsidedęs siekė pakeisti situaciją, kad kas nors pagaliau pajudėtų. Kai nepavyko pasinaudoti dideliais stogais, Orriolsas nusprendė pradėti nuo mažesnių, ir netrukus šeimos, draugų namai ir visokie sandėliai „aplipo“ fotovoltiniais elementais, kurių jis pats parsivežė ir, padedamas nedidelės komandos, sumontavo. Nors Orriolsas viską, ką turėjo, investavo į savo naująją aistrą, jam nepavyko prasimušti, todėl pasitaikius gerai progai jis savo idėja nusprendė pasidalyti su aukštesnėmis institucijomis ir pristatė ją Reunjono regiono pirmininkui Pauliui Vergesui.

Po dviejų dienų Orriolsas gavo lėšų, o dar po metų tapo Prancūzijos tarptautinės bendrovės SIDEC partneriu, su kuria laimėjo

2009 m. regiono žvaigždžių („RegioStars“) inovacijų apdovanojimą už tuo metu didžiausią fotovoltinių elementų koncentraciją Prancūzijos teritorijoje. 13 000 m² plote elementų sukuriama 999 kWc elektros energija prilygo 750 salos namų ūkių suvartojamai energijai.

Švaresnė energija sukuria naujų darbo vietų

Nuo 2000 m. saloje šiame sektoriuje buvo įdarbinti per 600 žmonių. Anot Philippe'o Berne'o, regiono tarybos vicepirmininko, tai gal ir neatrodo daug, bet Prancūzijoje šis skaičius prilygtų 50 000 darbo vietų. „Tai kūrybingas žmonių įdarbinimo būdas“, – teigia jis.

Berne'as nesutinka su teiginiu, kad atsinaujinantys išteklių yra brangesnis energijos šaltinis: „Reikia žvelgti plačiau, įvertinti sektoriaus sukuriamas darbo vietas, augimą. Reikia daryti visuotinę analizę. Neturėtume žvelgti tiesiog į balanso atskaitą.“ Jis tiki, kad salos žmonės mato, kuria kryptimi reikia eiti. „Iš pirmo žvilgsnio tai gali pasirodyti brangiau, bet tai yra ateitis“, – teigia Berne'as.

Topografijos, klimato ir infrastruktūros iššūkiai

Energetinės nepriklausomybės siekis kelia specifinius iššūkius Reunjono salai. Tarpekiai, kalvų grandinės ir kiti kraštovaizdžio elementai sunkina elektros energijos tinklų tiesimą. Ankstesnės linijos, nutiestos devintame ir dešimtame dešimtmetyje, buvo gana paprastos ir skirtos atokiau įsikūrusioms šeimoms. Be to, sala patenka į ciklonų zoną, todėl visa ant stogų esanti įranga turi atlaikyti ekstremalius orus, vėjus, kurie gali pasiekti iki 280 km/h greitį, ir turi būti visiškai apdrausta.

Dešimtame dešimtmetyje operatoriai ir techniniai partneriai susipažino su technologija. Be to, jie buvo labiau motyvuoti, mat daugėjant gamyklų ir naujų pramonės įmonių elektros tinklai sunkiai tenkino poreikius, kilo benzino kainos. Būtent tada sala pripažino galimybę naudotis vietos operatorių ir montuotojų paslaugomis, kurie jau dešimtmetį dirbo su fotovoltiniais elementais.

Reikėjo sugalvoti, kaip suvaldyti pagaminamą elektros energiją. Prancūzijos elektros energijos tiekimo bendrovė EDF nebuvo pasirengusi į vietinius tinklus įtraukti fotovoltinių elementų gaminamą energiją, tarifas nebuvo aiškiai nustatytas, o technologijų kaina buvo nemaža.

„Galiu atvirai pasakyti, kad be mokesčių lengvatų ir Europos finansavimo šis projektas niekada nebūtų pasisekęs, – teigia Orriolsas. – Mokesčių priemonės ir ERPF lėšos leido sumažinti įrengimų kainą ir pradėti gauti pelną.“ Kasmet sumontuojami nauji stambūs įrenginiai, ir iš fotovoltinių elementų dabar gaunama nuo 10 iki 15 MW energijos. Per palyginti trumpą laiką buvo išnaudota visa galima teritorija, ir dabar teks ieškoti naujų vietų, kur būtų galima montuoti elementus.

Taigi kodėl Reunjonas?

Sala, suprasdama savo pažeidžiamumą vykstant pasauliniam atšilimui, buvo labai motyvuota. Ekspertai sutaria dėl kelių dalykų: dėl ekstremalių oro sąlygų dažniau formuojasi ciklonai, iš kurių daugelis gali būti vis smarkesni. „Turime atsižvelgti į vandens nutekėjimą ir potvynius“, – aiškina Philippe'as Berne'as, regiono tarybos vicepirmininkas.

Jūros temperatūros ir lygio kilimas taip pat bloga žinia. Vos keliais laipsniais pakilus temperatūrai ima balti ir silpnėti koralai. „Privalome palaikyti gerą savo rifų būklę“, – tęsia Berne'as. Tuo ne tik siekiama išlaikyti biologinę įvairovę, – juk už kiekvieno rifo plyti paplūdimys, o už šio – kaimas. „Kad rifai išliktų kuo geresnės būklės, turime tvarkyti vandens – potvynių ir nuotekų – nutekėjimą“, – sako Berne'as.

Kylanti temperatūra paveiks ir žemės ūkį, todėl daromi eksperimentai tiriant galimą poveikį cukranendrių plantacijoms.

Galiausiai reikia atsižvelgti į ligų plitimą. 2005 m. birželį kilo *chikungunya* karštligės protrūkis; tai smarkų sąnarių skausmą sukianti liga, galinti baigtis mirtimi; pranešta apie 1722 ligos atvejus. Matematinio modeliavimo duomenimis, užsikrėtusiųjų gali būti 110 000. Berne'as svarsto, ar tai nebus vienas pirmųjų klimato kaitos saloje ženklų, – ligos, plintančios naujose teritorijose, ligų protrūkiai ir, kas blogiausia, prognozuojamos liūty, kurios skatina ligų sukėlėjų pernešėjų, pavyzdžiui, uodų *Aedes aegypti*, platinančių *chikungunya* karštligę, dauginimąsi.

Tyrimai rodo, kad 48 % šiltnamio efektą sukeliančių dujų Reunjono saloje išskiria tradicinė elektros gamyba. Salos gyventojai mato akivaizdų ryšį tarp šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo ir problemų, su kuriomis jiems reikės kovoti ateinančiais dešimtmečiais.

Berne'as jaučia, kad novatorišką verslumo dvasią, kurią liudija dabartinis atsinaujinančių energijos šaltinių populiarumas,

Investavus 15 % fondų lėšų ir suteikus 30 % mokesčių lengvatų projektas tapo pelningas

ERPF parama projektui sudarė 750 000 eurų

Visas biudžetas – 5,5 mln. eurų

skatina ir kiti veiksniai. „Mums labai pasisekė. Galėjome pasinaudoti Europos finansavimu, į ką pretenduoti kaimyninės salos negali“, – sako jis. Vienas iš rezultatų yra švietimo, mokymų ir tyrimų lygis. Universitete studijuoja 11 000 studentų, be to, saloje įsikūrę nemažai Prancūzijos tyrimų organizacijų.

Kitas veiksnys – pakanti daugiakultūrė aplinka, kurioje laisvai bendrauja visų rasių ir tikėjimų žmonės. „Mes išskirtiniai, – sako Berne'as, – esame tolerantiški, o įvairių religijų sambūvis labai svarbus. Čia rasite vienovę.“

Galiausiai salos gyventojai didžiuojasi savo gamtos paveldu. Įsteigti jūros rezervatai ir parkai, suvokiama vietinių salos rūšių, iš kurių keletas neaptinkamos niekur kitur, svarba.

Dėl visų šių veiksnių įtakos natūralu, kad Reunjonas yra ta vieta, kur sparčiai auga atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimas. Tuo paaiškinamas ir salos gyventojų noras tęsti šią veiklą ir per 15 metų pasiekti energetinę nepriklausomybę.

Kur toliau?

SITAR yra bendrovė, turinti didelį stogo plotą, iš kurio 13 000 m² išnuomota Orriolsui. Prijungta prie elektros tinklų, jėgainė veiks 20 metų. Nemažai bendrovių įsitraukia į šį augantį verslą, pajūryje atskirai montuodamos dešimtis tūkstančių elementų.

Joëlis Dumont'as, Ekonomikos, finansų ir pramonės ministerijos Pramonės plėtros skyriaus vadovas, saloje gyvena jau devynerius metus ir turi savo požiūrį į naujas vietas. „Mes dar neišnaudojome visų vietų“, – sako jis.

Šiuo metu dauguma elementų yra ant pramoninių, komercinių ir viešųjų pastatų stogų. Kai kurie pastatyti ant buvusių atgyvenusių sąvartynų. Užpildyti, bet nepakankamai stabilūs, kad tiktų statyboms dar trisdešimt metų, jie suteikia fotovoltiniams

elementams taip reikalingo ploto. Išnaudojant senus sąvartynus taupoma žemės ūkio paskirties arba statyboms numatyta žemė.

Rytoj šie elementai galbūt bus statomi oro uoste, stovėjimo aikštelėse ir kultūrinių augalų laukuose, kartu vystant ir žemės ūkį. Juos galima statyti laisvuose plotuose ir kartu naudoti kaip uždangą nuo saulės ar uždengti praėjimo vietas.

Dumont'as akcentuoja problemą, su kuria susiduria saulės ir vėjo energijos šalininkai, – energijos atsargų kaupimą. „Energijos kiekis, pagaminamas iš atsinaujinančių šaltinių, yra ribotas, nes, pavyzdžiui, saulės elementai ar vėjo malūnai energiją gamins tik tada, kai švies saulė ar pūs vėjas.“

Taigi reikia rasti būdų, kaip gaminti energiją, kai pagrindiniai šaltiniai neprieinami. Viena įdomi Dumont'o idėja – energijos perteklių dienos metu panaudoti vandeniui pakelti iki tam tikrame aukštyje esančio rezervuaro. Kelias valandas ryte ir vakare, kai energijos reikia, o saulės nėra, vanduo galėtų tekėti atgal ir sukurti turbiną. Tai būtų išradingas saulės ir vandens elektros energijų derinys.

Reunjonas – pirmaujantis regionas padedant regioninėms lėšoms

Sala yra tobula gyva laboratorija. „Mes esame nedidelis mikrokosmas, tarsi laboratorija, kurioje gautus rezultatus palyginti lengva analizuoti“, – aiškina Dumont'as. Dėl mažo masto sala ypač tinka eksperimentiniams projektams. Čia išbandytus būdus galima pakartoti kitose vietose, kuomet nors panašiose į šią salą. Pasak Dumont'o, sala – reikšminga geros patirties eksportuotoja. Šiuo metu Reunjonas jau bendradarbiauja su Islandija ir Havajais. Dumont'as puikiai žino, ko siekia sala: „Mes norime planetai duoti pavyzdį“.

PLAČIAU APIE SAULĖS ELEMENTUS

Monokristaliniai saulės elementai

Pirmasis ir plačiausiai naudojamas tipas yra monokristaliniai saulės elementai. Kadangi buvo pagaminti pirmieji, kurį laiką jie dominavo saulės energijos rinkoje. Paprastai tai mėlynos vaivorykštinės plokštelės su apskritais elementais, tolygiai išdėstytais eilėmis ir matomais iš visų pusių. Monokristalinių saulės elementų gamyba labai brangi, nes jiems gaminti naudojamas grynas silicio kristalas, išaugintas labai sudėtingu būdu. Todėl ir pirkėjams jų kaina didelė. Šių fotovoltinių elementų pranašumas tas, kad jie užima mažiausiai vietos, taigi tinka žmonėms, turintiems nedidelį plotą. Nors elementai labai trapūs, juos saugo tvirtas rėmas, todėl jie gali veikti ilgiau nei 25 metus.

Polikristaliniai saulės elementai

Antrasis elementų tipas yra polikristaliniai saulės elementai. Dar vadinami polikristaliniais saulės energijos moduliais, jie gaminami iš stambaus silicio kristalų bloko. Todėl jie atrodo kaip mozaika ar suskaldytas stiklas. Kadangi pagaminti ne iš vientiso silicio gabalo, jie šiek tiek mažiau efektyvūs, bet todėl ir pigesni už monokristalinius saulės elementus.

Amorfiniai saulės elementai

Plačiau žinomi kaip plonųjų plėvelių saulės elementai, šie trečiam tipui priskiriami elementai yra labai ploni ir lankstūs, mažai sveria, lengvai pritaikomi. Pirmieji amorfiniai saulės elementai pagaminti pritvirtinant ploną silicio sluoksnį prie stiklo ar nerūdijančio plieno, suteikiančio tvirtumo. Kad elementai būtų lankstūs ir patvarūs, dabar silicis tvirtinamas tarp lanksčios sluoksniuotos medžiagos. Tai papildomas pranašumas, nes elementus galima tvirtinti beveik prie visokio paviršiaus. Plonųjų plėvelių saulės elementai yra tokie universalūs ir estetiški, kad jie gali visiškai pakeisti įprastą skiedrų ar plieninę stogų dangą. Kitas pranašumas tas, kad šie elementai yra pigiausi gamintojams ir vartotojams, nes jiems sunaudojama mažiausiai silicio, o gamybos procesas paprasčiausias. Todėl ir energijos vato kaina susidaro mažiausia. Vis dėlto, kadangi amorfiniai saulės elementai yra labai ploni, jie apie 40 % mažiau efektyvūs už monokristalinius ir polikristalinius saulės elementus.

ERPF POKYČIAI – DIDINAMAS INVESTAVIMAS Į PASTATŲ ENERGIJOS SISTEMAS

Prieinama ir patikima energija už prieinamą kainą yra esminis veiksnys siekiant sanglaudos politikos tikslų. Didesnis energijos vartojimo efektyvumas ir atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas suteikia socialinės, ekonominės ir ekologinės naudos, todėl šie aspektai turi būti įtraukti į visas regioninės plėtros strategijas.

Naudodamiesi sanglaudos politikos lėšomis, regionai gali remti įvairią veiklą, įskaitant atsinaujinančių išteklių gamybą ir platinimą, tyrimus ir plėtrą, konsultacines paslaugas, taip pat didinti viešųjų, komercinių ir pramonės pastatų energijos vartojimo efektyvumą. Tačiau iki šiol šios politikos kišimasis į būsto sektorių buvo gana ribotas.

Viena iš neseniai priimtų atkūrimo priemonių buvo pagrindinio sanglaudos politikos finansavimo mechanizmo – Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) funkcijų išplėtimas suteikiant galimybių remti būstų energijos vartojimo efektyvumą. Visos valstybės narės dabar gali investuoti iki 4 % visų nacionalinių ERPF lėšų į gyvenamojo sektoriaus energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančių energijos šaltinių pritaikymą. Nacionalinės institucijos apibrėš tinkamas esamo būsto kategorijas taip, kad paremtų socialinę sanglaudą.

Dabar sanglaudos politikos užduotis yra paskatinti valstybes nares ir regionus visiškai išnaudoti šį potencialą indėlių į darbo vietų kūrimą ir energijos taupymą, strategiją įgyvendinant praktiškai.

Regionai skatinami analizuoti įvairias galimybes padidinti galimus išteklius ir maksimaliai išnaudoti sanglaudos politikos fondų švertus.

Kokia parama gali būti teikiama regionams formuojant ir įgyvendinant viešąsias schemas, remiančias energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančių energijos išteklių pritaikymą?

Regionai gali naudotis savo techninės pagalbos biudžetu, kad gautų rekomendacijų dėl viešųjų schemų sudarymo. Regionai turėtų išnagrinėti ir finansinės paramos mechanizmus, ir techninius reikalavimus, kurie užtikrintų, kad schemas padės pasiekti konkrečius energijos taupymo rodiklius.

Daugelyje šalių egzistuoja energijos agentūros ir konsultaciniai centrai, galintys padėti regionams sudaryti tinkamas schemas.

ERPF remiamų tvarios energijos pastatuose schemų sėkmės veiksniai:

- Pasirūpinkite, kad dalis biudžeto būtų skirta techninei pagalbai.** Sudarant veiksmingą priemonių paketą gali prireikti didinti sąmoningumą, surengti mokymus, samdyti konsultantus energijos klausimais ir kurti reikalavimų apibendrinimo metodus.
- Pagal poreikius parenkite schemas** ir apibrėžkite tikslines tinkamo būsto kategorijas. Visiškai įtraukite vietos bendruomenę, rinkos dalyvius ir pramonę, kad patenkintumėte vietos sąlygas ir skirtingų tikslinių grupių poreikius.
- Išanalizuokite finansų inžinerijos galimybes** – išnagrinėkite paskolų ir subsidijų derinius, kad padaugėtų galimų išteklių ir būtų maksimaliai išnaudota sanglaudos politikos fondų įtaka.
- Užtikrinkite, kad bus sutaupyta energijos** – įtraukite sertifikatus ir energijos taupymo stebėjimo ir patvirtinimo sąlygas kartu su Direktyva dėl pastatų energinio naudingumo (PEND).
- Išnaudokite viešojo ir privačiojo sektoriaus bendradarbiavimą;** analizuokite galimybes įtraukti įvairias susijusias institucijas, steigti partnerystę su pilietinės visuomenės grupėmis, įskaitant energijos paslaugas teikiančias bendroves ir finansines institucijas.
- Skatinkite papildomą atsinaujinančios energijos išteklių paramą,** kad būtų patenkinti likę energijos poreikiai.

ES energiška efektyvių pastatų strategija:

Dabar svarstomas ambicingas Direktyvos dėl pastatų energinio naudingumo pakeitimas. Siekiant užtikrinti, kad visi esami pastatai, kuriems atliekama kapitalinė renovacija, atitiktų tam tikrą efektyvumo lygį, išplečiamas direktyvos poveikio sritis. Energinio naudingumo sertifikatas taptų tikra pastato energijos etikete, kuria būtų galima pasinaudoti pastatą parduodant ar išnuomojant.

Kodėl svarbu remti energijos vartojimo efektyvumo didinimą ir atsinaujinančių šaltinių pritaikymą būsto sektoriuje?

Statybų sektoriaus suvartojama energija sudaro apie 40 % viso ES suvartojamo energijos kiekio, o išmetamas CO₂ – 36 % bendro kiekio, gyvenamieji pastatai sunaudoja apie 2/3 šios energijos ir išmeta atitinkamą kiekį teršalų.

Tvari energija statybų sektoriuje, didindama konkurencingumą ir darbo vietų skaičių, gali paskatinti investicijas ir inovacijas. Didėjančios sanglaudos politikos įsikišimo į būsto sektorių galimybės suteikia galimybių laimėti abiem šalims, ypač šiuo ekonominės krizės metu.

Investicijų poreikis didelis, o lėšos ribotos, – kaip išnaudoti sanglaudos politiką, kad gautume didžiausią naudą?

Daug įvairių viešųjų schemų gali padėti tausoti energiją ir prisidėti prie atsinaujinančių šaltinių pritaikymo. Lėšos gali būti teikiamos įvairiomis formomis (pvz., paskolomis, subsidijomis, garantijomis, mokesčių priemonėmis, vertybiniais popieriais ir pan.).

SANGLAUDOS POLITIKOS FONDŲ PARAMA TVARIAI ENERGIJAI: 2007–2013

Vėjo energijai	788 mln. eurų
Saulės energijai	1,1 mlrd. eurų
Biomasei	1,8 mlrd. eurų
Vandens, geoterminei ir kitokiai energijai	1,1 mlrd. eurų
Energijos vartojimo efektyvumui, bendrai šilumos ir elektros energijos gamybai, energijos valdymui	4,2 mlrd. eurų
Iš viso	8,9 mlrd. eurų

Visa tai dar neparodo pakeistų ERPF įstatų poveikio, kuris greičiausiai pasireikš padidėjusiu kišimuisi į būsto sektorių.

BENDRAS DARBAS KOVOJANT SU KLIMATO KAITA

Kadangi pagrindinė Komisijos interesų sritis – teršalų išmetimo ateityje mažinimo strategijos ir programų, skirtų kovai su praeityje išmestų teršalų pasekmėmis, kūrimas, jos veiklą papildo įvairios organizacijos ir verslo bendrovės. Jų visų bendras tikslas – pasiekti, kad mūsų poveikis aplinkai ateityje būtų ne toks žalingas, kaip iki šiol.

Ruošiantis į Kopenhagą: Europos Komisijos perspektyva

Susidūrę su klimato kaita – didžiule problema, dauguma Komisijos generalinių direktoratų turi spręsti pasaulio atšilimo poveikio klausimus: padėti valstybėms narėms prisitaikyti prie ekstremalių situacijų ateityje ir kovoti už teršalų išmetimo mažinimą.

„Panorama“ kalbėjosi su **Aplinkos generaliniu direktoratu**, kad sužinotų, kokie yra šio kritinio meto prioritetai, vedantys į Jungtinių Tautų klimato kaitos konferenciją (COP15), kuri vyks Kopenhagoje šių metų gruodį.

Kopenhagos konferencija itin svarbi, nes jos metu bus nustatyti įsipareigojimai kovojant su klimato kaita, 2012 m. pabaigoje nustojus galioti Kioto protokolui. Protokolas tik pramonės šalis įpareigoja mažinti teršalų išmetimą ir tik vidutiniškai 5,2 % iki 2012 m., palyginti su 1990-ųjų. Kad temperatūros pakilimas neperžengtų 2 °C ribos, tai yra niekis, todėl reikalingas naujas tarptautinis susitarimas, kuriuo, 2012 m. baigus galioti Kioto protokolui, teršalų išmetimas pasaulyje būtų mažinamas intensyviau.

ES konkretūs ir teisinę galią turintys įsipareigojimai mažinti teršalų išmetimą daro ją pasaulio vyriausybės lydere. 2007 m. Europos Sąjungos pavasario susitikime valstybės narės vieningai sutiko teisiškai įsipareigoti iki 2020 m. sumažinti teršalų išmetimą 20 %, palyginti su 1990 m., o prisijungus kitoms valstybėms būtų pasiryžusios pakelti kartelę net iki 30 %.

Konferencija turi išdėstyti aiškius pasiūlymus, kaip pasiekti pasaulinį susitarimą dėl teršalų išmetimo stabilizavimo, o vėliau ir sumažinimo, iškelus tris esminius prioritetus:

- Išsivysčiusios šalys turi įgyvendinti tikslus, besivystančios šalys turi imtis atitinkamų veiksmų.
- Suteikti finansinę paramą besivystančių šalių veiksams (siekiant sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą ir prisitaikyti prie klimato kaitos).
- Sukurti veiksmingą pasaulinę anglies dvideginio rinką.

27-iose ES valstybėse narėse šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas jau sumažintas 9,3 %, palyginti su 1990 m.

Vienas iš lemiamų veiksnių, susijusių su Europos Komisijos veikla, bus sprendimas, kaip finansuoti paramą besivystančioms šalims, iš kurių tikimasi reikšmingo indėlio. Jos turėtų kuo greičiau pradėti lėtinti teršalų išmetimo didėjimą, o vėliau, nuo 2020–2025 m., jį besąlygiškai mažinti. Jei padėtis nepasikeis, 2020 m. besivystančios šalys išmes 50 % pasaulio teršalų.

Besivystančioms šalims prieinamos įvairios strateginės galimybės, kurių nauda gali pranokti kainą, pavyzdžiui, energijos vartojimo efektyvumo didinimas, atsinaujinančių energijos šaltinių skatinimas, vietos oro kokybės gerinimas arba metano, kaip pigaus energijos šaltinio, gavyba iš sąvartynų. Tokios strategijos gali būti sustiprintos dalijantis gera strategijų kūrimo praktika bei bendradarbiavimu planavimo ir technologijų srityse. ES tęs ir plės savo pastangas bendradarbiauti šiuo atžvilgiu.

Poreikis rasti būdų padėti besivystančioms šalims įgyvendinti šiuos gyvybiškai svarbius pokyčius per paramą jų ekonomikai yra akivaizdus, todėl Europos Komisija tikisi pamatyti reikšmingą pagalbos vargingiausioms šalims paketą. Matomas aiškus poreikis nustatyti, kaip finansuoti teršalų išmetimo mažinimą, kiek pradžiai reikės išleisti lėšų per kitus trejus metus, o tada apskaičiuoti, kiek jų reikės vėlesniais metais. Šias sumas nustatyti galima tik žinant, kokias strategijas planuojama įgyvendinti.

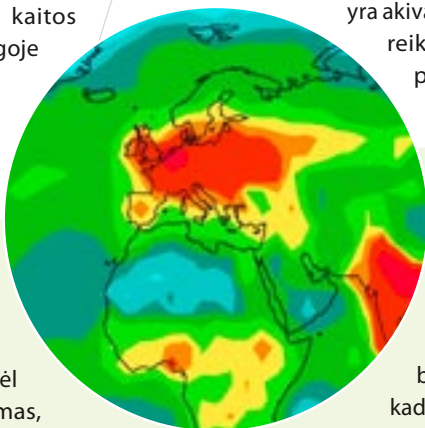
Tyrimai ir plėtra yra dar vienas svarbus elementas padedant išsivysčiusioms ir besivystančioms šalims dirbti kartu. Tikimasi, kad po 2013 m. ES klimato, energijos ir transporto tyrimų biudžetas padidės, kaip buvo vykdant Bendrijos septintąją tyrimų pagrindų programą.

Paklausti, ar nusiteikę optimistiškai, Komisijos nariai teigia, kad, jei turėsime galimybę vidutinį temperatūros pakilimą pristabdyti iki 2 °C ribos, šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas aukščiausią tašką pasieks iki 2020 m., o paskui iki 2050 m. bus sumažintas 50 %, palyginti su 1990 m. lygiu. Jei nesiimsime veiksmų, vidutinė pasaulio temperatūra gali dar šiame amžiuje pakilti iki 4 °C, o to mes tiesiog negalime leisti.

Atsitiks taip ar ne, gali būti nuspręsta šį gruodį.

Sprendimai, paremti patikimais duomenimis

Esant tokiems aukštiems statymams, derybos turi būti pagrįstos nekintamais ir patikimais duomenimis, todėl turi įsiterpti Europos Komisijos **Jungtinis tyrimų centras (JTC)**. Centro būstinė yra Briuselyje, tačiau jo filialai įsikūrę įvairiose Europos vietose, tarp jų Isproje (Italija) ir Sevilijoje (Ispanija). Pradžią

susikurti centrui davė ankstyvieji branduoliniai tyrimai, bet septintame dešimtmetyje, įtraukus ir kitas sritis, tarp jų aplinkosaugą ir ekonomiką, jo veikla buvo išplėsta.

Šis pagrindas reiškia, kad JTC Klimato kaitos skyrius yra tinkamai pasirengęs kurti ir analizuoti moderniausius kompiuterinius modelius ir sudaryti tikslius klimato kaitos scenarijus. Gautais duomenimis naudojasi Jungtinės Tautos ir įvairūs Komisijos direktoratai. Skyriaus vardu kalbantis dr. Frankas Denteneris taip aiškina centro vaidmenį: „Mes norime, kad visi svarbiausi politikos formuotojai ir derybininkai gautų tuos pačius duomenis. Nuo JAV iki Japonijos ir Kinijos analizuojame klimato kaitos modeliavimo rezultatus, kad įsitikintume, jog duomenys yra palyginami.“

Ruošdamiesi Kopenhagos susitikimui keletas JTC institutų intensyviai dirba, plėtodami energijos vartojimo ir žemės ūkio scenarijus. Jų sukurti projektai parodys, ką reikia daryti siekiant įgyvendinti teršalų išmetimo mažinimo tikslus, kokie yra geriausi ir blogiausi konkrečių pasiūlymų aspektai, kaip šią naštą turėtų pasidalyti valstybės ir pasaulio regionai.

Profesiniai įrankiai – palydovų perduoti vaizdai, kompiuteriniai modeliai ir pažangios kiekybinių duomenų analizės. Rezultatas – pasaulio lyderių diskusija Kopenhagoje didele dalimi bus paremta nepriklausomais, skaidriais ir palyginamais, t. y. JTC Klimato kaitos skyriaus pateiktais duomenimis. Bet kokios spragos ir skirtumai bus daug lengviau identifikuojami.

Jūros vėjo galia, keičiamas požiūris į jūrą

Politikos formuotojams sprendžiant apie mūsų planetos ateitį, regioninėmis lėšomis remiamas projektas užsiima klausimais, kuriuos galima išspręsti dabar.

Pagrindinė **klasterių projekto POWER** interesų sritis – kai kurie esminiai iššūkiai, su kuriais susiduria jūros vėjo energetikos plėtra Šiaurės jūros regione: socialinis palankumas, verslo bendradarbiavimas ir įgūdžių ugdymas. Pripažįstant, kad klimato kaita yra spręstina problema, projektas siekia pakeisti naftos ir dujų pramonės požiūrį į atsinaujinančią energiją, ypač – į gaminamą pasitelkiant jūros vėją.

Skatindamas šį bendravimą ir bendradarbiavimą, projektas sukviečia sektorių atstovus į konferencijas ir mugės. Taip pat tikimasi gauti lėšų studijai, tiriančiai naftos ir dujų pramonės Šiaurės jūros regione patirtį, daugiausia dėmesio skiriant JK, Norvegijos bei Danijos naftos ir dujų pramonei, įvertinant

išmoktas pamokas ir koncepcijas, kurias būtų galima perkelti į jūros vėjo pramonę Danijos, Vokietijos, Norvegijos ir JK partnerystės regionuose.

Ilgalaikiai laimėjimai ir politikos formavimas

Projektas pateikė naudingų rezultatų visoms dalyvavusioms šalims, ir ši patirtis greičiausiai bus pritaikyta priimant nacionalinius ir tarptautinius sprendimus. Britanijos vyriausybė pagal projektą pakoregavo Energijos baltąją knygą, pagal ją buvo pataisytas ir Vokietijos atsinaujinančių energijos šaltinių aktas (*Erneuerbare-Energien-Gesetz*).

Įgyvendinant klasterių projektą POWER taip pat buvo artimai dirbta su BALTCOAST projektu Baltijos šalyse ir nagrinėjo itin aktualius jūros naudojimo ir erdvinio planavimo klausimus. Taip pat buvo bendradarbiaujama dėl tarptautinio koordinuoto jūrinių teritorijų naudojimo – sąvokos, nereglamentuojamos tarptautinio erdvės registro ir naudojimo strategijos.

Trukmė	2008 7 1–2011 6 30
Bendrasis reikalingas biudžetas	5 mln. eurų
ERPF dotacija	2,3 mln. eurų

Europos Komisijos nuorodos

Regioninės politikos generalinio direktorato svetainė
http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

Strateginis energetikos technologijų planas
http://ec.europa.eu/energy/technology/set_plan/set_plan_en.htm

Europos žaliosios sostinės
http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/index_en.htm

Pataisyti ERPF energijos efektyvumo reglamentai
<http://www.europarl.europa.eu/oeil/FindByProcnum.do?lang=en&procnum=COD/2008/0245>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:126:0003:0004:EN:PDF>

http://www.greenovate-europe.eu/content/press_release

ES su klimato kaita susijusios nuorodos

http://ec.europa.eu/environment/climat/home_en.htm

<http://ec.europa.eu/environment/climat/campaign/index.htm>

http://ec.europa.eu/climateaction/index_lt.htm

Nuorodos į šiame numeryje minėtus projektus/organizacijas

Ekonomistas Jeremy Rifkinas aiškina trečiosios pramoninės revoliucijos sąvoką

<http://www.foet.org/lectures/lecture-hydrogen-economy.html>

<http://thirdindustrialrevolution.ning.com/>

„Odersun“ – plonų plėvelių fotovoltiniai elementai

<http://www.odersun.de/index.php?lang=en>

INCENDI projektas – kova su miškų gaisrais

<http://www.interreg3c.net/pdfdata/3S0132R.pdf>

Reunjonas, „fotovoltinis“ sprendimas apsirūpinti energija

http://ec.europa.eu/environment/etap/inaction/showcases/france/415_en.html

Jungtinis tyrimų centras

<http://ec.europa.eu/dgs/jrc/index.cfm>

ESPACE projektas – erdvinis Europos planavimas: prisitaikymas prie klimato kaitos

<http://www.espace-project.org/>

Klasterių projektas POWER

<http://www.power-cluster.net/>

Anglies dvideginio pusiausvyra, Antarkties tyrimų stotis

www.antarcticstation.org

Klasterių projekto POWER naujienlaiškis

<http://www.power-cluster.net/Newsandevents/POWERclusternewsletter/tabid/694/Default.aspx>

Šiaurės jūros regiono programa

<http://www.northsearegion.eu/ivb/home/>

„Popakademie“

<http://www.popakademie.de/index.php?id=1115>

Svonsio universiteto centras „NanoHealth“

<http://www.swan.ac.uk/nanohealth/>

Manheimo muzikos parkas („Musikpark“)

<http://www.musikpark-mannheim.de/web09/>

Informacijos apie ex-post vertinimus galite rasti:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/rado2_en.htm

Europos atsinaujinančių energijos išteklių centras

<http://www.eee-info.net/cms/>

Regioninės politikos tinklo organizacijos

<http://www.interreg4c.eu/>

<http://www.eurisy.org/>

<http://urbact.eu/>

Kitos naudingos nuorodos

Linksmas ir žalias tinklalapis:

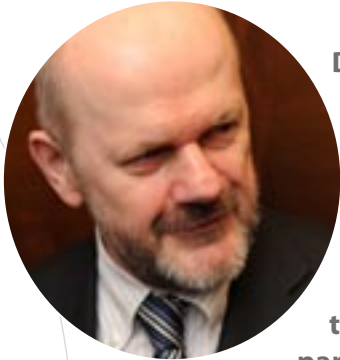
<http://www.play4climate.eu/index.php?lang=en>

Nuoroda į pagrindinius kito leidinio numerio tinklalapis

„GD Regio“ informacinis tinklas

http://ec.europa.eu/regional_policy/country/commu/index_en.cfm

NAUJASIS REGIONINĖS POLITIKOS KOMISARAS – PRISTATOME DR. PAWELĄ SAMECKĄ

Dr. Sameckis turi ekonominį išsilavinimą, anksčiau buvo Lenkijos nacionalinio banko Tarptautinio skyriaus vadovas, atsakingas už banko ryšius su užsieniu. Taip pat jis ėjo Pasaulio banko pakaitinio valdytojo Lenkijoje pareigas, buvo Ekonomikos ir finansų tarybos (ECOFIN) narys ir Europos centrinio banko Tarptautinių ryšių komiteto narys.

Jo paties žodžiais...

„Europos regioninė politika skatina harmoningą Sąjungos raidą ir siekia sumažinti socialinius bei ekonominius jos regionų skirtumus.

Daugiau dėmesio skiriant mažiau išsivysčiusioms sritims, investuojama visoje ES, kad pagerėtų bendrosios rinkos funkcionavimas ir mūsų piliečiai, kad ir kur jie gyventų, galėtų

džiaugtis visa ekonominės integracijos teikiama nauda. Siekiant padidinti Europos konkurencingumą pasaulyje, pagal politiką investuojama į infrastruktūros modernizavimą, naujovių kūrimą, paramą mažoms ir vidutinėms įmonėms ir į „žaliąją“ ekonomiką.

Regioninė politika padeda regionams augti ir, kuo geriau išnaudodama jų pajėgumus bei potencialą, kuria naujas darbo vietas. Krizės metu ši politika taip pat yra pagrindinė realios ekonomikos paramos priemonė.

Kaip už regioninę politiką atsakingas komisaras, išskiriu dvi pagrindines man keliamas užduotis. Pirma, toliau stengtis supaprastinti politiką ir pagreitinti projektų įgyvendinimą vietoje, kad regionai sulauktų ilgalaikės ir tvarios naudos. Antra, parengti tolesnės politikos veiklos pamatinį dokumentą, paremtą mano pirmtakės komisarės Danutos Hübner pradėtais debatais. Esu įsitikinęs, kad šią politiką būtina plėtoti toliau stengiantis užtikrinti, kad ES regionai būtų pasirengę atremti šiandieninius ir ateityje laukiančius iššūkius.“

Parlamento regioninės plėtros (REGI) komitetas

Buvo pristatyti nauji Parlamento REGI komiteto nariai. Komitetui vadovaus Danuta Hübner, buvusi regioninės politikos komisarė. Pirmininkės pavaduotojai: Georgios Stavrakakis, Markus Pieper, Feliz Hyusmenova ir Michail Tremopoulos.

Komitetas atsakingas už regioninę ir sanglaudos politiką, konkrečiai:

- Europos regioninės plėtros fondą, Sanglaudos fondą ir kitas Sąjungos regioninės politikos priemones;
- kitų sričių Sąjungos politikos poveikio ekonominei ir socialinei sanglaudai įvertinimą;
- Sąjungos struktūrinių priemonių koordinavimą;
- atokiausių regionų ir salų, taip pat tarpvalstybinį ir tarpregioninį bendradarbiavimą;
- ryšius su Regionų komitetu, tarpregioninio bendradarbiavimo organizacijomis bei vietinėmis ir regioninėmis institucijomis.

Ex post įvertinimas

Jau yra pirmieji Europos sanglaudos politikos 2000–2006 m. programų *ex post* įvertinimo rezultatai. Regioninės plėtros generalinis direktoratas (DG REGIO) 2007 m. pradėjo ERPF įvertinimą su 12 tarpusavyje susietų darbo programų, apimančių įvairius politikos aspektus. Tai užbaigs sintezės medžiaga, kuri bus išleista 2010 m. pradžioje. Greitai bus pradėtas Sanglaudos fondo įvertinimas, kurio rezultatų sulauksime 2011 m.

Įvertinimų tikslas – surinkti politikos veiklos įrodymų ir išsiaiškinti, kas veikia, o kas ne ir kodėl. Šiuos duomenis aptars Komisija, valstybės narės, regionai ir kitos suinteresuotosios šalys, kad ateityje politiką būtų galima tobulinti.

2009 m. birželį DG REGIO pakvietė trijų darbo programų vertintojus pristatyti išvadas apie įgyvendinimo sistemas, ERPF veiklą lyčių ir demografijos srityse bei stambiųjų projektų naudingumą. Svarstyme dalyvavo valstybių narių atstovai ir akademikai. Taip prasidėjo debatai, kurie tęsis per Atvirųjų durų dienas (aplinkosaugos, transporto ir URBAN programų) ir kitus vėliau vyksiančius šių metų renginius.

Kiekviename numeryje „Panorama“ aiškina, kaip plėtojami du projektai juos valdančių asmenų požiūriu. Žiūrime į ERPF finansuojamų projektų privalumus ir trūkumus: identifikuojame problemas ir dalijamės sprendimais.

1 PROJEKTAS

„POPAKADEMIE“ VIDUJE

Manheime ne tik yra 2000 m² teritoriją užimantis Muzikos parkas („Musikpark“), bet ir vienintelis Vokietijos universitetas, siūlantis šiuolaikinės muzikos bakalauro studijas – tai „Popakademie“, Populiariosios muzikos ir muzikos verslo universitetas. Šiame „Panoramos“ numeryje apłankysime „Popakademie“, mūsų įprastam kelionės tikslui „Musikpark“ giminingą projektą.

Faktai ir skaičiai

ERPF indėlis – 2,6 mln. eurų
Bendras nacionalinis finansavimas – 776 000 eurų

Manheimas – iš naujo save atradęs miestas

Susidūręs su problema, kaip iš pramonės centro tapti šiuolaikinės ir perspektyvios ekonomikos miestu, Manheimas įžvalgiai pasirinko muzikos industriją ir dabar jame veikia „Musikpark“ bei „Popakademie“. Pereiti nuo gamybos prie muzikos buvo kultūros mero dr. Kurzo, dabartinio miesto mero, idėja.

Miestas linkęs efektyviai keistis. Pasak „Popakademie“ rektoriaus Udo Dahmeno: „Manheimas visada traukė muzikantus, čia gyvena ir kai kurie garsiausi Vokietijos kūrėjai“. Miesto valdžia pripažįsta talento, tolerancijos ir meistriško svarbą. Miestas turi talentą, o tolerancija čia akivaizdi, – juk mieste susitelkusi didžiausia Vokietijoje, išskyrus Berlyną, Turkijos imigrantų bendruomenė. Šiuo metu Manheime gyvena 160-ies skirtingų tautybių gyventojai. Taigi dabar ugdomas meistriškas, ir čia esama „Popakademie“ ir susijusio projekto „Musikpark“ indėlio.

Įnirtinga konkurencija dėl studijų „Popakademie“

Beveik 700 norinčiųjų pretenduojant į 200 vietų, taigi „Popakademie“ priima tik geriausias: „Mes ieškome talentingiausių, ypatingų žmonių“, – teigia Dahmenas. Popindustrija – neįprasta veiklos sritis, ir universitetas renkasi tik tuos, kurie atrodo turintys įžvalgumo joje dirbti.

Pažvelgę į universiteto programą suprasime, kodėl jis toks populiarus. Jame yra dviejų rūšių studijos: muzikos verslo studijos, ruošiančios renginių organizavimo ir prekių ženklų valdymo specialistus, rinkodaros ir kultūrinės veiklos vadybininkus. Savo mokyto programą iš Berlyno į Manheimą perkėlė didžiausia Vokietijos įrašų bendrovė „Universal“, taip pat šis fakultetas dirba su MTV, „Sony“ ir AOL. Labiau norintiems būti scenoje siūlomos popmuzikos dizaino studijos. Šios studijos ne tik skirtos padėti menininkams tobulėti kūrybinėje veikloje, bet ir suteikia

tvirtą verslo pagrindą – nepanašu, kad „Popakademie“ auklėtiniai galėtų tapti nesąžiningų vadybininkų aukomis. Galiausiai, neatsilikant nuo laiko dvasios, dėstoma skaitmeninių naujovių valdymo studijų programa: studentai mokomi skaitmeninės industrijos, intelektinės nuosavybės ir interneto rinkodaros pagrindų. Šios studijos dėstomos verslo fakultete.

„Faktas, kad esame nepriklausomas universitetas, reiškia, kad galime būti lankstūs ir neatsilikti nuo industrijos, kuriai ruošiamo savo studentus“, – aiškina Dahmenas.

Treji studijų metai tikrai atsiperka, pavyzdžiui: du studentai dalyvauja turnė su Britanijos dainininke Sarah Brightman, vieno studento miksas patekęs į JAV populiariausių dainų 40-tuką, o 90 % pirmosios laidos verslo studijų bakalauro turi nuolatinį darbą. Sunkiau įvertinti muzikantų padėtį, tačiau panašu, kad 85 % jų dirba pasirinktoje industrijoje.

Vadovavimas „Popakademie“

Universitetas toks populiarus, kad ruošiamasi išplėsti pagrindinį pastatą pristatant du papildomus aukštus, kuriuose vyktų magistrantūros studijos. „Akivaizdu, kad turime eiti ta linkme“, – teigia U. Dahmenas.

Jis įsitikinęs, kad be Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) pagalbos universiteto nebūtų pavykę įsteigti. Pagrindiniam universiteto pastatui buvo skirta 1,7 mln. eurų, o dabar jau naudos duoda ir antrasis pastatas, kuriam iš ERPF buvo pervesta beveik 1 mln. eurų. Iš viso universitetas užima 2500 m² plotą, jame yra repetitijų patalpos ir studijos su naujausia įranga. „Privatus investuotojas nebūtų investavęs tokiais mastais, tuo labiau, kad universitetas turi investuoti į tyrimus. Įrangos ir infrastruktūros kokybė yra labai svarbi“, – aiškina Dahmenas.

„Akademie“ yra viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystės rezultatas: 75 % priklauso miestui ir valstybei, o kita dalis – verslo bendrovių grupei. Vienas iš rėmėjų yra BASF. „Mes su bendrove BASF palaikome artimus ryšius. Ji turi 32 000 darbuotojų ir visada jautė poreikį į juos investuoti. Tai dažnai vyksta kultūrinės veiklos forma, įskaitant koncertus“, – pasakoja Dahmenas.

Nors parama siekiant šios iniciatyvos sėkmės buvo gyvybiškai svarbi, Dahmenas įsitikinęs, kad Europos lėšų įsisavinimo procedūra galėtų būti paprastesnė. „Turėjau pasamdyti raštinės darbuotojų vien dokumentacijai tvarkyti“, – sako jis. Be to, tenka ne tik

tvarkyti sunkiai aprėpiamą dokumentų kiekį – tikras išmėginimas projektą parengti taip, kad jis atitiktų ES finansuojamo objekto koncepciją. „Kartais tiesiog negalime leisti projektui rutuliotis sava vaga. Gal todėl, kad mūsų šikė struktūra neįprasta, pastebiu, kad dažnai turiu formuoti mūsų veiklą pagal iš anksto nustatytus kriterijus.“

Patvirtinta šiuolaikinio pastato statyba

Naujo šiuolaikinio CNH pastato statyba buvo patvirtinta liepos pradžioje, ir darbai prasidės dar šiemet. Į Gyvybės mokslų institutą bus investuoti 34 mln. eurų, iš kurių 14,8 mln. skyrė Europos regioninės plėtros fondas pagal konvergencijos tikslą. Nuolatinis „Panoramos“ pašnekovas dr. Timas Claypole'is, vykdomojo komiteto narys, dabar užsiėmęs skaičiavimais. „Nuostabu turėti galimybę tęsti veiklą ir jausti, kad kitas etapas bus užtikrintas, – aiškina jis. – Dabar turime tiksliai išsiaiškinti technines sąlygas ir kuo geriau paskirstyti biudžetą.“

Kol statinio projektas gyvavo vien popieriuje, nebuvo svarstoma, kiek tiksliai reikės ventiliacijos kanalų arba kaip paskirstyti kiekvieną kvadratinį metrą. Bet įgyvendinant architektūrinę koncepciją staiga tampa svarbus kiekvienas dūmtraukis, tikslus patalpų plotas įgauna lemiamos reikšmės. „Žinau pavyzdžių, kai didelės pramonės gamyklos pastatytos kiek per mažos, kad jose tilptų numatyta įranga“, – sako Claypole'is.

Dabar, geriau įsisąmoninus poreikius, techninės sąlygos šiek tiek keičiasi – didesnės švarios patalpos ir papildoma ventiliacija gali padidinti kainas, todėl T. Claypole'iu tenka žongliuoti konkursų rezultatais. „Kai kurios kainos gali būti net 30 % mažesnės už pasiūlytas aukščiausias, bet tada reikia išsiaiškinti, ar nėra paslėptų išlaidų. Taigi kartais tai, kas sąmatoje atrodo pigiau, per ilgą laikotarpį gali gerokai pabrangti.“

Praeis daug pastangų reikalaujantys dveji metai, po kurių universitetas galės didžiuotis gyvybės mokslų centru, lygiu neturintiu visoje Europoje.

Senas biudžetas, naujos lėšos – asignavimų peržiūra

Jei jums paskirtas finansavimas, kurį gausite po dvejų metų, galite būti tikri, kad skaičiavimai bus pasenę ir biudžetą teks persvarstyti. „Tai įperkamos įrangos parinkimo klausimas“, – aiškina T. Claypole'is. Būdamas atsakingas už pagalbą tam tikram įmonių skaičiui ir konkrečių gaminių kūrimą, labiausiai jis rūpinasi tuo, kad pirmiausia būtų renkamas šiuos tikslus atitinkanti įranga.

Buvo maloni staigmena kai kurias reikalingos įrangos dalis rasti „Ebay“ aukcione. „Kadangi tai konkurencinis aukcionas, mes nepažeidžiame ES taisyklių ir įsigyjame gerų įrengimų palankiomis kainomis.“ Netgi įvertinus taisymo išlaidas, įranga vis tiek atsieina pigiau nei nauja. „Esant dabartinei ekonominei padėčiai, silikono liejyklos bankrutuoja arba keičia veiklą, todėl galima tikėtis stulbinamų kainų“, – pasakoja Claypole'is. Šiuo metu, stengiantis neviršyti turimo biudžeto, šis netikėtas medžiagų šaltinis yra tikras atradimas.

Tvarkant lėšų klausimą nelengva būna ir tinkamų komandos darbuotojų paieška. Specialistų, dirbančių plastiko elektronikos gaminiams spausdinimo srityje, paieška gali tapti tikru iššūkiu. Projektas jau yra pritraukęs keletą narių, tačiau tebevykdoma kitų darbuotojų paieška: apie ją paskelbta Valstijose ir kitur. Pasak Claypole'io, „turime iššniukštinėti, kur yra mums reikalingi žmonės“.

Subūręs universiteto ir privačiojo sektoriaus pasaulius bei Nacionalinę sveikatos tarnybą CNH dirba, kad pritaikytų nanotechnologijas ligoms aptikti ir tinkamam gydymui identifikuoti.

Faktai ir skaičiai

Šiek tiek daugiau kaip 21 mln. eurų bus investuota į „NanoHealth“ centrą pagal konvergencijos tikslą. Finansavimas prasidėjo 2009 m. ir truks penkerius metus.

Darbo aprašymas – koncepcijos vertimas realybe

Pasamdyti darbuotojai vaidins lemiamą vaidmenį vystant moderniausias technologijas Europoje. Universitetams kuriant koncepcijas, „NanoHealth“ centras taps tarpine teorijos ir masinės gamybos grandimi. Centro užduotis bus teorinę idėją paversti gaminiu. Centre išbandytą idėją perims verslo įmonės ir perkels ją į masinę gamybą.

Claypole'io komanda kartu su Eindhoveno Holsto institutu domisi ir mažai energijos naudojančiomis apšvietimo sistemomis. Finansuojant ES Septintajai bendrajai mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programai, vykdomas darbas su bendrove „Philips“: kaip silikono pakaitalas spausdinami polimerinės elektronikos gaminiai. „Viena iš įdomiausių naujovių bus polimerinės elektronikos integravimas į mediciną“, – sako jis.

T. Claypole'iu – tai pažangių technologinių teorijų tyrinėjimas dalijantis žiniomis su tyrimų institutais, suteikiantis prasmės dabartinėms deryboms su statybininkais.

„Sukurti ką nors naudojant bendrą patirtį, o tada technologiją iš laboratorijų perduoti bendrovėms, parodant, kaip jos galėtų gaminti šį gaminį, – štai ko mes siekiame“, – aiškina jis.

BENDRAVIMAS – NAUDA PLANETAI

Bendravimas – nauda planetai

Klimato kaitos klausimas įtrauktas į visus ES regioninės politikos aspektus ir jis lemia, kaip programos veikia ir sąveikauja tarpusavyje. Įvairūs tinklai ir programos apima skirtingus regioninės politikos aspektus, padeda žmonėms sujungti savo žinias ir sukuria ryšius tarp skirtingų investicijų tipų. Šiame „Panoramos“ numeryje apžvelgsime ESPON, URBACT ir INTERREG.

ESPON (Europos erdvinio planavimo stebėjimo tinklas)

ESPON veiklą apima trys pagrindiniai su klimato kaita susiję aspektai. Sistema stebi klimato kaitos poveikį įvairių tipų kraštovaizdžiui visoje ES, užtikrina, kad į klimato kaitą būtų atsižvelgta priimant politikos formavimo sprendimus ir remia atsinaujinančios energijos projektus.

„Klimato kaita yra neatsiejama ESPON 2013 programos dalis, nes tai pasaulinė tendencija, veikianti visos Europos teritorijų planavimą“, – teigia Peteris Mehlbye, ESPON koordinavimo skyriaus direktorius. „Mūsų klimato kaitos projektas įdėmiai pažvelgs į klimato poveikį regionų konkurencingumui ir sanglaudai įvairių tipų teritorijose ir apskritai Europoje.“

„Miestų ateities orientacija“ (FOCI)

ERPF lėšos – 748 000 eurų

Visas biudžetas – 999 000 eurų

Trukmė – 2008 m. rugsėjis–2010 m. rugsėjis

Šioje studijoje ESPON tirs, kaip plėtojasi didmiesčiai ir aglomeracijos ir kaip tai veikia aplinką. Didelės miestų sritys yra ekonominio augimo centrai, gyvybiškai svarbūs siekiant įgyvendinti daugelį Lisabonos strategijos tikslų, susijusių su darbo vietomis ir gyvenimo sąlygų gerinimu. Kartu į jas susirūpinę žvelgia asmenys, kurie įgyvendina su darna susijusias strategijas, pavyzdžiui, Leipcigo chartija dėl darnių miestų.

FOCI studija nagrinės vidinės miestų plėtros poveikį aplinkai, bet ne mažiau dėmesio skirs priemiesčių augimui ir iš to kylančioms problemoms. Praeitais miestų plėtimosi patirtis bus derinama su naujomis darnos koncepcijomis, skatinant ekonomikai ir aplinkai palankią miestų plėtrą.

RegEnergy

Faktai ir skaičiai:

- ERPF indėlis – 831 000 eurų
- Visas biudžetas – 1,2 mln. eurų

Vykdytas 2005 m. balandį–2007 m. rugsėjį

Pažvelkite į savo vandens šildytuvą – gausite peno mintims, kaip turėtų tobulėti Europos šildymo sistema. Šiandien auga šildymo ir vėsinimo poreikis, nulemtas klimato sąlygų ir aukštesnių gyvenimo standartų lūkesčių. Tačiau dėl šių poreikių didėja kainos ir išbandomi mūsų pagrindinių atsargų ekologiniai kriterijai.

Projektas „RegEnergy“, 2009 m. Regiono žvaigždžių („Regiostars“) akcijos finalininkas, padeda visiems ES šildymo sektoriaus dalyviams pasinaudoti novatoriškomis idėjomis ir naujomis technologijomis. Tai informacinis tinklas, jungiantis 18 partnerių iš 11 šalių, remiantis saugų atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą ir kartu mažinantis regioninius energijos tiekimo ir vartojimo skirtumus.

Pagrindiniai projekto tikslai buvo:

- Sukurti regionų, diegiančių šildymo ir vėsinimo sričių naujoves, tinklą;
- Skleisti geros praktikos strategijas ir informaciją apie galimą finansavimą, remti projektų pritaikymą kitose teritorijose;
- Identifikuoti novatoriškas, savivaldybėms priklausančių pavyzdžių ir pavyzdinio darnaus šildymo sektoriaus restruktūrizavimo strategijas.

Projektu stengtasi pasiekti savivaldybių ir regioninės politikos formuotojus ir planuotojus, regionines ir savivaldybių energijos įstaigas ir bendroves, regioninės plėtros institucijas ir agentūras, taip pat subjektus, galinčius prisidėti prie pakartotinio įgyvendinimo kitose vietose, pavyzdžiui, savivaldybių ir regionines asociacijas.

Vienas iš žymesnių laimėjimų buvo internetinės svetainės savivaldybių ir regionų sprendimus priimančiams asmenims sukūrimas: reg-energy.org padeda rasti geros praktikos pavyzdžių, apimančių strategiją ir finansavimą, ir kurti būdus, kaip įgyvendinti darnius šildymo ir vėsinimo projektus regionuose ir bendruomenėse.

ReRISK

ERPF lėšos – 524 000 eurų

Visas biudžetas – 700 000 eurų

Trukmė – 2008 m. liepa–2010 m. liepa

Ši dvejų metų trukmės studija skirta platesnio atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo galimybėms. Joje atsižvelgiama į kylančias energijos kainas ir galimą energijos trūkumą, keliami darnaus planavimo tikslai, dėl kurių susitarė ES ministrai 2007 m. teritorijų darbotvarkėje. Studija pateiks pagrįstų įrodymų, kokį poveikį regionams daro kylančios kuro kainos ir kaip tai savo ruožtu veikia ilgalaikį Europos regionų konkurencingumą ir sanglaudą.

URBACT

URBACT tikslas miestų plėtros srityje – užtikrinti, kad vadovaujantys projekto partneriai, naujoviškas idėjas pritaikydami savo specializuotuose projektuose, turėtų galimybę bendrauti ir keistis informacija.

Visa veikla sutelkta miestų, gaunančių ES finansavimą, rankose, o prioritetus nustato vietinės bendruomenės ir verslo įmonės. URBACT, finansuodama 28 tinklus, sukuriačius bendravimo galimybę 181 miestui ir 5000 dalyvių visoje ES, taip pat Norvegijoje ir Šveicarijoje, įsitraukia į aukštesnės politikos sferą. Kiekvienas tinklas, vadovaujamas vadovaujančios partnerio organizacijos ir vadovaujančio eksperto, apima ekonomines, socialines ir aplinkosaugos temas.

INTERREG IVC

ERPF biudžetas – 321 mln. eurų

INTERREG programos ir toliau vadovauja regionų ir valstybių narių tarpusavio bendradarbiavimui, – tai ES įsipareigojimo sukurti papildomą pridėtinę vertę mokesčių mokėtojams dalis. Ši konkreči programa, skirta 2007–2013 m. inovacijoms ir aplinkai, glaudžiai susijusi su atnaujinta Lisabonos strategija, t. y. ES dėmesiu darniam vystymui, inovacijoms ir užimtumui. Dalis laimėjimų buvo pasiekta abiem pusėms keičiantis žiniomis arba pasitaiko, kad mažiau patyrę regionai suporuojami su labiau pažengusiais. Svarbiausia, kad šis bendradarbiavimas į pagrindinių plėtros programų valdymą įdiegia geriausių praktiką. „Kadangi klimato kaitai nerūpi sienos, be abejonės, tarpregioninis bendradarbiavimas gali suteikti pridėtinės vertės, – teigia Michelis Lamblinas, INTERREG IVC programos direktorius. – Regionai gali pasidalyti patirtimi, kritiškai įvertinti kitur įgyvendintus sprendimus ir savo regionui parinkti tinkamiausią variantą. Taip akivaizdžiai taupomas laikas ir pinigai.“

INTERREG IVC projektus apibūdina dvi plačios temos: vieni projektai susiję su inovacijomis ir žinių ekonomika, o kiti – aplinkosaugos ir apsaugos nuo rizikos projektai. Antroje kategorijoje svarstomi įvairūs novatoriški klausimai, įskaitant naujausią miškų ūkio tvarkybą ir energijos šaltinius.

FUTUREforest

Aplinkos pusiausvyrą palaikantys miškai ne tik gyvybiškai svarbūs, bet ir prisideda prie pažangos. Projektas „FUTUREforest“ suburia aštuonių regionų miškų ūkio tvarkybos specialistus pasidalyti informacija įvairiais praktiniais klausimais, pavyzdžiui, kaip išplėsti biologinę įvairovę, pagerinti vandens ekosistemų pusiausvyrą ir dirvožemio struktūrą, gauti pajamų iš miškininkystės. Jų bendradarbiavimas pakels geros praktikos taikymo lygį regionuose ir pateiks strateginių rekomendacijų būsimiems politiniams sprendimams. Šiam projektui per trejus metus skirta 1,9 mln. eurų (1,5 mln. eurų iš ERPF).

RegioClima

Klimato kaita vyksta nepriklausomai nuo mūsų norų, ir įgyvendinant projektą „RegioClima“ siekiama rasti būdų, kaip prisitaikyti prie pokyčių. Aštuoniems šio projekto partneriams, siekiantiems nustatyti, kaip geriausiai prisitaikyti prie klimato kaitos ir įdiegti naujus požiūrius į savo regioninės plėtros programas, buvo skirti beveik 2 mln. eurų (1,6 mln. – iš ERPF).

PASTARASIS NUMERIS

Pastarasis „Panoramos“ numeris buvo skirtas ES Baltijos jūros regiono strategijai. Aštuonioms ES valstybėms narėms dalijantis 8 000 km ilgio pakrante, tolydžio blogėja ekologinė Baltijos jūros būklė. 2009 m. birželį Komisija priėmė ES Baltijos jūros regiono strategiją, kuria siekiama šią unikalią Europos dalį paversti ekologiškai tvariu, klestinčiu, prieinamu ir patraukliu, taip pat saugiu ir patikimu regionu. Be to, ši strategija – tai pirmas žingsnis viso regiono mastu įgyvendinant integruotą jūrų politiką. Nors pačiai strategijai neskirta lėšų, 2007–2013 m. iš ES regioninės politikos ir kitų ES fondų Baltijos regionui bus suteikta per mlrd. eurų. Nauji projektai koordinuos daugybės įsitraukusių vietinių organizacijų ir žmonių veiklą. Paliesdami daugelį regiono kasdienio gyvenimo aspektų, naujieji projektai padės sumažinti šiuo metu labai didelį jūros užterštumą, pagerinti transporto sistemų, energetinių tinklų veikimą, sustiprins apsaugą nuo avarinių situacijų jūroje ir sausumoje padarinių. ES Baltijos jūros regiono strategija buvo pateikta Parlamentui ir Tarybai apsvaistyti ir pritarti.
http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/index_en.htm

KITAS NUMERIS

Kito numerio tema bus bendravimas su ES regioninės politikos institucijomis: politikos skaidrumo ir matomumo didinimas – svarbiausias 2007–2013 m. sanglaudos politikos reformos elementas. Kitame „Panoramos“ numeryje pateiksime naujoviškiausius ir sėkmingiausius 271 ES regiono bendravimo pavyzdžius. Bus analizuojama, kaip sėkmingai bendrauti esant mažam biudžetui, išnaudojant naujas žiniasklaidos priemones, kokie yra bendravimo reikalavimai ir kodėl regioninei politikai taip svarbus veiksmingas bendravimas. Du regionų žurnalistai papasakos, kokios informacijos jiems reikia, kad papasakotų jūsų istoriją, o mažo biudžeto programos komunikacijos pareigūnas pasidalys idėjomis, kaip patraukti žiniasklaidos dėmesį.

Parašykite mums adresu regio-panorama@ec.europa.eu ir papasakokite apie sėkmingiausią bendravimo patirtį ir apie tai, kokie regioninės politikos aspektai šiuo metu jums labiausiai rūpi.

DATOS	RENGINYS	VIETA
2009 m. spalio 1 d.	Konferencija „Kaip sanglaudos politika remia kaimo plėtrą?“ http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/agenda/index_en.cfm	Briuselis (BE)
2009 m. spalio 5–8 d.	Atvirų durų dienos – Europos regionų ir miestų savaitė: Globalios permainos, Europos reakcijos http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/od2009/	Briuselis (BE)
2009 m. spalio 15 d.	Konferencija (pirmininkaujant Švedijai) aplinkos apsaugos, klimato kaitos ir saugumo klausimais – iššūkių akivaizdoje. http://www.se2009.eu/en/meetings_news/2009/10/15/conference_on_environment_climate_change_and_security	Stokholmas (SE)
2009 m. spalio 15 d.	Seminaras „Sanglaudos politika, inovacijos ir Baltijos jūros strategija vietiniu lygmeniu“ http://www.in.ee/	Talinas (EE)
2009 m. spalio 15–16 d.	Tarptautinė konferencija „Ekologinis tinklas Alpėse – biologinę įvairovę išsaugantis atsakas į klimato kaitą?“ http://www.alparc.org/event-calendar/events-of-alparc	Berchtesgadenas (DE)
2009 m. spalio 27–29 d.	Tarptautinis simpoziumas „Prisitaikymo prie klimato kaitos Europos regionuose strategijos“ http://www.regional-climate.eu/	Diuseldorfas (DE)
2009 m. spalio 30 d.	Seminaras „Augimas ir konkurencingumas naudojant atsinaujinančius energijos išteklius“ http://www.pohjois-savo.fi/	Kuopijas (FI)
2009 m. lapkričio 30–gruodžio 1 d.	Konferencija „Nauji sanglaudos politikos įvertinimo metodai: atskaitomybės ir mokymosi skatinimas“ http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/evaluation2009/index_en.htm	Varšuva (PL)
2009 m. gruodžio 7–18 d.	Jungtinių Tautų klimato kaitos konferencija (COP15) http://en.cop15.dk/ http://unfccc.int/	Kopenhaga (DK)
2009 m. gruodžio 10–12 d.	Konferencija (pirmininkaujant Švedijai) sanglaudos politikos ir teritorijų plėtros klausimais http://www.se2009.eu/kiruna10december	Kiruna (SE)
2010 m. gegužės 21–22 d.	Kasmetinė konferencija „Regionų ekonominiai pokyčiai“ ir 2010 metų regionų žvaigždžių apdovanojimai („RegioStars Awards“) http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/interregional/ecochange/index_en.cfm	Briuselis (BE)

Sužinokite apie pagrindinius regioninės politikos įvykius adresu:
http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/agenda/index_en.cfm

BŪKITE IŠGIRSTI

„Panorama“ laukia Jūsų komentarų ir klausimų. Kito numerio tema bus bendravimas su regioninės politikos institucijomis.

Norime, kad parašytumėte mums. Papasakokite, kaip sekasi bendrauti su šiomis institucijomis, apie veiksmingas bendravimo priemones ar netgi nelabai sėkmingą patirtį ar sunkumus, su kuriais susidūrėte įgyvendindami bendrai finansuojamus projektus. Atrinksime kai kurias jūsų pastabas ir klausimus ir pateiksime juos šios temos ekspertams naujojoje nesklandumų šalinimo skiltyje. Kartu parašykite mums, kokie regioninės politikos aspektai šiuo metu jums rūpi labiausiai. Taigi, jei turite ką pasakyti, netylėkite. Jei norite pateikti klausimų ar išsakyti savo požiūrį į šį ar kitą regioninės politikos klausimą, rašykite:

regio-panorama@ec.europa.eu

KN-LR-09-031-LT-C

ISSN 1725-8227

© Europos Bendrijos, 2009
Cituoiant būtina nurodyti šaltinį.

Išspausdinta Belgijoje

EUROPOS SAJUNGOS LEIDINIŲ BIURAS
L-2985 Luxembourg

Europos Komisija, Regioninės politikos generalinis direktoratas
Skyrius B.1 – Komunikacija, informacija ir ryšiai su trečiosiomis šalimis
Raphaël Goulet
Avenue de Tervueren 41, B-1040 Briuselis
Faksas (32-2) 29-66003
El. paštas regio-info@ec.europa.eu
Interneto svetainė: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

Leidinių biuras